

دوره یازدهم قانون گذاری

جلسه - ۱۶

صورت مشروح

مذاکرات مجلس

بانضمام متن قوانین

یکشنبه ۲۶ فروردین ماه ۱۳۱۸

شماره مسلسل - ۸۷۵

چاپخانه مجلس

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز يك شنبه ۲۶ فروردین ماه ۱۳۱۸

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - شور ثانی و تصویب گزارش کمیسیون پشه و هنر راجع بقرارداد اکتشاف و استخراج معادن
- ۳ - قرائت شعب
- ۴ - تقدیم بیك فقره لایحه از طرف آقای وزیر دارائی
- ۵ - موقع دستور جلسه بعد - ختم جلسه

(مجلس سه ساعت پیش از ظهر بریاست آقای دکتر طاهری (نایب رئیس) تشکیل گردید)

صورت مجلس روز چهار شنبه ۲۲ فروردین ماه را آقای مؤید احدی (منشی) قرائت نمودند

۱ - تصویب صورت مجلس

نایب رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (اضحاری نشد) صورت مجلس تصویب شد

۲ - شور ثانی لایحه قرارداد اکتشاف و استخراج معادن نایب رئیس - شور ثانی قراردادهای اکتشاف و استخراج معادن مطرح است - گزارش کمیسیون قرائت میشود:

(گزارش شور ثانی کمیسیون پشه و هنر

بشرح آتی خوانده شد)

گزارش از کمیسیون پشه و هنر به مجلس شورای ملی

کمیسیون پشه و هنر لایحه شماره ۶۰۲۳۸ دولت

میدارد.

راجع بانعقاد قرار داد اکتشاف و استخراج معادن دو ناحیه معینه در نقشه ضمیمه را باشرکت هلاندی آلکمن اکسپلوراتیو ماچاپای که دارای يك مقدمه برای تعریف اصطلاحات و بیست ماده است و قرار داد نمونه استخراج ضمیمه آنرا که دارای يك مقدمه برای تعریف اصطلاحات و بیست و نه ماده است با حضور جناب آقای وزیر پشه و هنر مورد شور و مذاقه قرار داده و با توضیحات مفصّله که در اطراف مواد هر دو قرار داده داده شد کمیسیون با لایحه نامبرده موافقت نموده اینک گزارش شور ثانی آنرا برای تصویب مجلس تقدیم میدارد.

په عین مذاکرات مشروح هشتاد و ششمین جلسه از دوره یازدهم قانون گذاری

۱ مطابق قانون ۸ اذر ماه ۱۳۰۵
اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

غائبین اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده

غائبین با اجازه - آقایان: دهستانی - گودرزی

غائبین بی اجازه - آقایان: موقر - تربیت - توایت - دبیرسهرابی - معادن - زوار - دکتر غنی - باصری - جلدری - حاج ملک - دبستانی

مسعودی - مشیر دوانی

دیر آمدگان بی اجازه - آقایان: ملک مدنی - نقابت - دکتر انهم - نیکیور - و کینی

نایب رئیس - مقدمه تعریف اصطلاحات فراتر میشود :

قرارداد اکتشاف

تعریف اصطلاحات

بعضی اصطلاحاتی که در قرارداد اکتشاف بکار برده میشود قطع نظر از هر معنی دیگری که ممکن است در حال یا در آیه در موارد دیگر داشته باشد در این قرارداد مطابق تعریفات زیر معنی خواهد شد :

دولت

یعنی دولت شاهنشاهی ایران

شرکت

یعنی شرکت آلکمن اکتپلورانی ماچابای (شرکت کل اکتشاف) شرکت سهامی مقیم لاهه و شبه های آن در آمستردام هلند و با تمام شرکتهای تابعه آن شرکت تابعه

یعنی هر شرکتی که این شرکت حق تعیین بیش از نصف مدیران آنرا مستقیماً یا بطور غیر مستقیم داشته و بطور مستقیم و یا غیر مستقیم مالک مقداری از سهام آن باشد که با آن مقدار سهام بیش از پنجاه درصد حق رأی در مجمع عمومی آن برای شرکت تأمین شده باشد دو ناحیه

یعنی زمینهایی که طبق ماده (۴) این قرارداد مشخص گردیده

عملیات شرکت در ایران

یعنی تمام عملیات صنعتی و بازرگانی و فنی که شرکت منحصرأ برای اجرای این قرارداد انجام می دهد

تاریخ تصویب :

یعنی تاریخچه که این قرارداد بتصویب مجلس شورای ملی ایران و سحه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی رسیده و بترک اعلام شده است

سال و ماه

یعنی دوره هائی از زمان که مطابق تقویم گره گورین سال و ماه گفته میشود

فلورن

یعنی واحد پول هلند

وزیرریشه و هنر - (آقای علی منصور) - اینجاضن تعریف شرکت يك اشتباه در چاپ شده است و باید اصلاح شود - نوشته شده است شرکت سهامی مقیم لاهه و شبه های آن در آمستردام هلند و با تمام شرکتهای تابعه آن این جا باید نوشته شود شرکت سهامی مقیم لاهه و شبه های آن در آمستردام هلند با تمام شرکتهای تابعه آن حرف واو زائد و کلمه یا به با تبدیل باید بشود (صحیح است) یعنی وقتی شرکت میگویم عبارت است از این شرکت الگمن اکتپلورانی ماچابای (شرکت کل اکتشاف) و تمام شرکتهای تابعه اش . (صحیح است)

نایب رئیس - رأی بگیریم باین تعریف و اصطلاحات با این اصلاح آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر بر خاستند) تصویب شد . ماده اول :

ماده اول

الف - از تاریخ تصویب این قرارداد دولت حق انحصاری اکتشاف بررسی و تجسس دو ناحیه زیر را برای مدت سه سال بشرکت واگذار میکند :

۱ - کلیه مواد معدنی بدون استثنا در ناحیه يك

۲ - کلیه مواد معدنی به استثناء نفت و اکسید آهن

که بتوان خاک سرخ مصرف میشود در ناحیه دو
ب - مواد مستخرجه از معادن روی زمینی مانند سنگهای ساختمانی آهک - سنگ گچ - خاک رس -

نمک طعام - رسوبات نمکی مانند نمک طعام زاج و براتها از این قرارداد مستثنی میباشد

نایب رئیس - آقای اوحدی

اوحدی - این بنده با عقیده که بنفید بودن این لایحه از هر حیث دارم و با عقیده موافقی که با تمام مواد قرارداد و نمونه آن دارم يك نکته نظر بنده را نسبت باین قرارداد متوجه کرده که امیدوارم توضیحات آقای

مواردیکه در ماده پنج پیش بینی شده بخرج خود برسیهای لازم را جهت اکتشاف رشته های معدنی دو ناحیه نامبرده در ماده يك بنماید و نقشه زمین شناسی این دو ناحیه را تهیه کند .

نایب رئیس - موافقین : ماده دوم برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده سوم :

ماده سوم

الف - شرکت تعهد مینماید که در تمام مدت اکتشاف گزارشهای ششماهه از برسیها و اکتشافاتی که نموده و نتایجی را که بدست آورده بانضمام نقشه ها و هر گونه اطلاعات دیگری که دارا میباشد بدولت تسلیم کند .

ب - دولت حق دارد که در هر موقع و در هر مکان عملیات فنی شرکت را در ایران بازرسی نماید و برنی این منظور کارشناسان متخصص تعیین خواهد کرد

ج - شرکت متعهد است تمام اسناد فنی و علمی مربوطه را که دارا میباشد باختیار کار شناسان متخصص دولت که برای این منظور تعیین میشوند بگذارد بعلاوه این کارشناسان متخصص حق دارند که از کلیه ادارات شرکت هر گونه اطلاعاتی را تحصیل نمایند .

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده سوم قیام فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد . ماده چهارم :

ماده چهارم

ناحیه های نامبرده در ماده (۱) بطریق ذیل تحدید میشوند
الف - ناحیه يك قطعه خاک چهار ضلعی است که زوایای آن بترتیب زیر واقع شده :

اول - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و هشت درجه با نصف النهار چهل و هفت درجه و بیست دقیقه .

دوم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و هشت درجه با نصف النهار چهل و هشت درجه و سی و پنج دقیقه

سوم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و سه درجه و سی دقیقه بانصف النهار پنجاه و سه درجه و پنج دقیقه

چهارم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و سه درجه

و وزیر محترم این نظر بنده را تأمین نماید و آن نکته این است که همانطوری که کشور ایران دارای معادن زیر زمینی بکر فوق العاده است همانطور هم دارای دقت های زیاد است و در تمام این مواد قرارداد و نمونه بنده ندیده و هر چه مطالعه کردم ملنفت نشده که این قسمت مورد توجه واقع شده باشد از این طرف در ناحیه ممتد از کشور ایران بشرکت واگذار شده که مشغول استخراج بشوند (یکی از نمایندگان - اکتشاف) و هر گاه در ضمن استخراج و عمل یا در ضمن کشف يك معدنی بر بخورد يك دقت این جا تکلیف شرکت با آن دقت چه خواهد بود ؟ و اگر تخلف کرد و اعتدالی نکرد یا او را از این برد دولت با او چه معامله خواهد کرد ؟ البته همبقدر که آقای وزیر توضیح این مطلب را دادند نظر بنده تأمین خواهد شد

نایب رئیس - آقای کاشف

کاشف - بنده بطور اختصار خواستم عرض کنم که نظر آقا تأمین است برای اینکه اولاً این قرارداد اکتشاف است و استخراج نیست و هر معدنی که کشف شود و این شرکت پیشنهاد استخراج آنرا بکند البته ضمن يك قرارداد و قانون مخصوصی خواهد بود بعلاوه موضوع حفاریات يك قوانین مخصوصی دارد خیلی مفصل که اگر بدقتیه با آثار عتیقه بر بخورد بموجب همان قوانین با او رفتار خواهد شد و نظر آقا در هر صورت تأمین است (صحیح است - کافی است)

نایب رئیس - رأی گرفته میشود بماده اول آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده دوم خوانده میشود :

ماده دوم

الف - شرکت تعهد مینماید که از تاریخ تصویب این قرارداد منتهی در ظرف ششماه عملیات اکتشاف و بررسی را در هر دو ناحیه شروع نماید .

ب - شرکت تعهد مینماید در تمام مدت قرارداد باستانی

و سی دقیقه با نصف النهار پنجاه درجه و بیست دقیقه تمام خطوط نصف النهار نسبت به کرونویج حساب شده و سمت مشرق آن واقع گردیده است
ب - ناحیه دو شامل خشکی و جزائر متعلق بایران است بطور مربع مستطیل که رؤس آن بترتیب زیر قرار گرفته :

اول - زاویه نقطه تلاقی مدار سی درجه و نصف - النهار پنجاه و هشت درجه و بیست دقیقه
دوم - زاویه نقطه تلاقی مدار بیست و شش درجه و نصف النهار پنجاه و هشت درجه و بیست دقیقه
سوم - زاویه نقطه تلاقی مدار بیست و شش درجه و نصف النهار پنجاه و هشت درجه و بیست دقیقه
چهارم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی درجه و نصف النهار پنجاه و چهار درجه و بیست دقیقه
تمام خطوط نصف النهار نسبت به کرونویج حساب شده و سمت مشرق آن واقع گردیده است
نقشه که طرفین امضاء نموده اند و پیوست قرارداد است حدود دو ناحیه نامبرده در بالا را نشان میدهد
نایب رئیس - در ماده چهارم نظری نیست (اظهاری نشد) موافقین با این ماده برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده پنجم :

الف - حد اقل هزینه که شرکت برای عملیات اکتشافی در ایران در مدت معین در ماده (۶) این قرارداد بمصرف خواهد رسانید مبلغ پانصد هزار فلورن میباشد و بشرح زیر تقسیم میشود

۱ - در سال اول یکصد هزار فلورن

۲ - در سال دوم دویست هزار فلورن

۳ - در سال سوم دویست هزار فلورن

و جوهی که بترتیب بالا برای اکتشاف اختصاص می یابد باید در موعد های معین به بانک ملی ایران سپرده شود .

برای سال اول در روز تصویب قرارداد

برای سال دوم و سوم قبل از انقضای سال اول و دوم .
شرکت حسابی در بانک ملی ایران باز خواهد کرد و برای هزینه عملیات اکتشافی از وجوه نامبرده پرداخت خواهد نمود هر گاه هزینه شرکت در هر سال از حد اقل مبلغ معین برای آن سال کمتر باشد مبلغی که خرج نشده بدولت تعلق خواهد گرفت مگر در موارد فهری که مستثنی است .

هر گاه هزینه شرکت در هر سال از مبلغ حد اقل معین برای آن سال تجاوز نماید مبلغی که اضافه خرج شده بحساب سال بعد منظور خواهد شد باین ترتیب که هزینه که علاوه بر مبلغ حد اقل خرج شده از مبلغ معین برای سال بعد کسر خواهد گردید .

ب - شرکت حق خواهد داشت از تاریخ تصویب قرارداد در آخر هر سال با اخطار کتبی یکماه قبل بدولت این قرارداد را ترک نماید .

نایب رئیس - آقایانیکه با این ماده موافقتد برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده ششم قرائت میشود :

ماده ششم

کلیه هزینه هائی که شرکت برای اکتشاف دو ناحیه خواهد نمود بین معادنی که شرکت کشف و امتیاز استخراج آنها را تحصیل نموده است به نسبت سطح حوزه های امتیاز معادن مزبور تقسیم میشود ولی حصه مربوط به هر حوزه امتیاز هیچوقت از اصل سرمایه که جهت استخراج در آن حوزه بکار میرود نباید زیادتیر بحساب آید .

نایب رئیس - موافقین با این ماده برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده هفتم :

ماده هفتم

هر گاه شرکت در دوره اکتشاف که در ماده (۱) این قرارداد معین شده معدنی کشف نماید که قابل استخراج تشخیص دهد باید فوراً مراتب را کتباً بضمیمه نقشه که حدود حوزه معادن را معین کند با اطلاع دولت برساند و رسید دریافت کند و تا مدت سه ماه از تاریخ این اطلاع حق انحصاری دارد که امتیاز استخراج آن معدن را درخواست نماید :

در صورتیکه مهلت سه ماه منقضی شود و شرکت تقاضای امتیاز ننماید دیگر هیچگونه حقی برای استخراج آن معدن نخواهد داشت و در هیچ مورد این مهلت سه ماه گیه برای درخواست امتیاز تعیین شده از انتهای مدتی که در ماه (۱) مقرر گردیده نباید تجاوز نماید .

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده هفتم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده هشتم :

ماده هشتم

الف - امتیاز استخراج هر معدنی را صکته شرکت طبق ماده (۷) درخواست کند با استثنای نفت طبق قرارداد نمونه که ضمیمه این قرارداد است در ظرف دو ماه از تاریخ دریافت درخواست شرکت بشرکت داده میشود .

هر گاه مدت دو ماه منقضی شود و از طرف دولت جواب داده نشود این سکوت بمنزله قبول خواهد بود و شرکت حق خواهد داشت با استخراج معدنی که امتیاز آنرا درخواست کرده شروع و ادامه دهد و مطابق شرایط و مقررات قرارداد نمونه عمل نماید .

هر گاه جوابی که دولت میدهد منفی باشد این جواب باید مبتنی بر دلایلی بروفق شرایط و مقررات این قرارداد و قرارداد نمونه استخراج باشد .

ب - امتیاز استخراج هر معدن نفت که شرکت در ناحیه (۱) کشف نماید ممکن است بتوافق طرفین بر طبق یک قرارداد مخصوص جداگانه که بتصویب مجلس خواهد رسید بشرکت داده شود .

ج - هر گاه شرکت امتیاز استخراج معادنی را در دو ناحیه درخواست کند که قبلاً کشف شده این درخواست قبول خواهد شد مشروط بر اینکه شرکت هزینه را که دولت برای اکتشاف آن معدن به مصرف رسانده بپردازد .

د - هر گاه شرکت در دو ناحیه امتیاز بهره برداری معادنی را که از طرف دولت با وسیله اشخاص استخراج شده باشد تقاضا کند امتیاز استخراج آن معدن طبق پیمان نمونه استخراج ممکن است داده شود مشروط بر اینکه شرکت رضایت استخراج کننده را تحصیل کند .

ه - از تاریخ تصویب این قرارداد منتهی تا دو ماه فهرستی از معادن کشف شده یا معادنی که در حال استخراج میباشد با تعیین نام و محل بشرکت داده میشود .

هر معدنی را که شرکت تجسس و مطالعه نماید و جزو فهرست منظور نباشد جزو معادن کشف شده از طرف شرکت محسوب خواهد گردید .

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده هشتم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) ماده نهم :

ماده نهم

امتیاز های مذکور در ماده (۷) ممکن است بر حسب پیشنهاد شرکت و تصویب دولت بقر شرکت هلالندی یا ایرانی غیر تابع این شرکت اعطاء و یا انتقال داده شود .

دولت در ظرف دو ماه پس از تاریخ دریافت پیشنهاد کتبی بشرکت جواب خواهد داد .

نایب رئیس - در ماده نهم نظری نیست . آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد . ماده دهم قرائت میشود :

ماده دهم

الف - شرکت و کار مندانش از حسابات قانونی دولت بهره مند خواهند بود .

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات کشور هر گونه تسهیلات ممکنه را برای عملیات شرکت در ایران مبذول خواهد داشت
نایب رئیس - موافقین برخیزند (اکثر قیام کردند) تصویب شد . ماده یازدهم :

ماده یازدهم

الف - هر زمین بایر بی ارزشی متعلق بدولت که برای مقاصد عمومی مورد احتیاج نباشد در صورتیکه شرکت آن زمین را برای عملیات خود در ایران لازم داشته باشد مجاناً در طول مدت این قرارداد بشرکت واگذار خواهد شد .

ب - شرکت میتواند زمینهای دایر متعلق بدولت و بایر زمین متعلق باشخاص را که برای عملیات خود در ایران لازم بداند مورد استفاده قرار دهد لکن موظف است که رفع خسارات صاحبان اراضی را بطور عادلانه بنماید .

بها و با میزان اجاره آن زمینها از نرخ متعارفی زمینهای که از همان نوع بوده و همان مصرف را داشته و در همان حوزه واقع شده باشد تجاوز نکند.

نایب رئیس - آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده دوازدهم :

ماده دوازدهم
شرکت حق غیر انحصاری خواهد داشت که در کلیه زمینهای بایر متعلق بدولت واقعه در دو ناحیه برای مصرف عملیات شرکت از هر نوع خاک و شن و سنگ آهک و گچ و مصالح ساختمانی دیگر مجاناً استفاده نماید . مسلم است که اگر استفاده از مواد مذکور موجب ضرر اشخاص ثالثی باشد شرکت باید جبران خسارات صاحبان حقوق را بنماید .

نایب رئیس - در ماده دوازدهم نظری نیست؟ (خیر)
آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد .
ماده سیزدهم قرائت میشود :

ماده سیزدهم
الف - شرکت مجاز است که بدون تحویل پروانه مخصوص آنچه را که منحصر برای مصرف اعضا و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده حقوق گمرکی و سایر حقوق و عوارض معمول زمان ورود را بپردازد .
شرکت اقدام و مراقبت لازم خواهد نمود که کالاها تیرا که وارد مینماید با اشخاص غیر مستخدم خودش فروخته نشود و واگذار نگردد .

ب - شرکت بدون تحویل پروانه و با معافیت از کلیه حقوق گمرکی و عوارض و هر نوع پرداخت دیگری بدولت و شهر داریها حق خواهد داشت آنچه را که منحصر برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید .

ج - کارمندان خارجی شرکت مجازند اما آداری را که بعنوان دستمزد دریافت داشته و در ایران خرج نکرده اند با تصدیق شرکت از ایران صادر کنند .

د - عملیات شرکت از هر گونه مالیات مستقیم که در آئین وضع شود معاف خواهد بود .

نایب رئیس - موافقین با ماده سیزدهم برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده چهاردهم :

ماده چهاردهم
شرکت برای انجام عملیات اکتشافی خود کلیه وسائل معمول و مناسب را که مطابق با اصول علمی متداول باشد بکار خواهد برد .

نایب رئیس - موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده پانزدهم :

ماده پانزدهم
طرفین قرار داد اعلام مبدارند که اجرای این قرار داد منافی بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفسیر معقول و مناسب این قرار داد خواهد بود .

شرکت تعهد مینماید که در هر وقت و هر موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و از هر عملی که اقدام آن و یا هر عملی که ترک آن موجب زیان دولت باشد احتراز نماید .

دولت این قرار داد را لغو نخواهد نمود و مقررات این قرار داد در آئین بوسیله هیچ قانون عمومی یا خصوصی و یا هیچیک از مقررات اداری و یا اقدامات مقامات اجراییه قابل تغییر نخواهد بود .

نایب رئیس - موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد . ماده شانزدهم قرائت میشود :

ماده شانزدهم
هر تخلف و یا قصوری از طرف شرکت راجع با اجرای تعهدات و مقررات و شرایط این قرار داد که ناشی از قوه قهریه باشد بدولت حق نخواهد داد شرکت را تعقیب و آنرا متخلف از این قرار داد محسوب دارد .

اجرای هر يك از مقررات این قرار داد که در اثر قوه قهریه بتأخیر افتد موجب این خواهد شد که مدتی مساوی مدت تأخیر مدتی که برای اجرای تعهد شرکت طبق این قرار داد لازم است اضافه شود .

با وجود این بین طرفین مقرر است که تمدید مدت فقط در صورتی اعطاء خواهد شد که کلیه عملیات شرکت لااقل

۶- روز در اثر قوه قهریه متوقف مانده باشد و در هیچ حالتی این تمدید از آخر سال (پنجم) پس از تصویب قرار داد تجاوز نخواهد نمود .

اختلافات حاصله بین دولت و شرکت نسبت بمورد قوه قهریه بطریق داورى مذکور در ماده (۱۷) فیصله خواهد یافت .

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده ۱۶ قیام فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد . ماده هفدهم قرائت میشود :

ماده هفدهم
الف - از هر قبیل اختلافات حاصل بین طرفین و خصوصاً اختلافات ناشی از تغییر مدلول این قرار داد و حقوق و مسئولیت های مقرر در آن و همچنین هر اختلاف نظر در مواردی که بموجب این قرار داد محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق داورى قطع و فصل خواهد شد .

ب - طرفی که تقاضای داورى میکند باید تقاضای خود را بطرف دیگر کتابت ابلاغ نماید . هر يك از طرفین يك داور معین نموده و دو داور قبل از شروع بداورى يك داور سوم انتخاب خواهند کرد هر گاه دو داور نتوانند در ظرف دو ماه نسبت به تعیین داور سوم توافق نظر حاصل نمایند داور مزبور را به تقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی تعیین خواهد نمود چنانچه رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزء (ج) حائز شرایط لازم برای تعیین داور نباشد داور سوم بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور معین خواهد شد .

ج - داور سوم باید غیر از ملیت ایرانی و یا هلندی باشد بعلاوه ارتباط نزدیک نیز نه به ایران نه باهلانند از حیث تعلق یکی از مستملکات یا ممالک تحت الحمايه و یا مستعمرات و ممالک تحت قیمومت و ممالکی که بوسیله یکی از دو کشور نامبرده در بالا اداره و یا اشغال شده و یا مثل اینکه در خدمت یکی از ممالک مزبور بوده یا میباشد نداشته باشد .

د - اگر یکی از دو طرف شصت روز بعد از وصول تقاضای داورى طرف مقابل داور خود را معین نکند و یا تعیین آنرا بطرف دیگر ابلاغ ننماید طرف مزبور حق خواهد

داشت که از رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی یا از نایب رئیس آن در موردیکه مطابق قسمت اخیر جزء (ب) پیش بینی گردیده تقاضا نماید که يك داور منفردنى صلاحیت مطابق مقررات مذکور در فوق تعیین کند و در اینصورت اختلاف بوسیله داور منفرد قطع و فصل خواهد گردید .

ه - طرز داورى مطابق همان اصولی خواهد بود که در موقع داورى در دیوان داورى دائمی بین المللی معمول و بحسب است - وقت و محل داورى را بحسب مورد داور سوم یا داور منفرد مذکور در جزء (د) معین خواهد کرد و - رای داورى مستند بر اصول قضائی مذکور در ماده (۲۸) اساسنامه دیوان داورى دائمی بین المللی بوده و قابل تجدید نظر نخواهد بود .

ز - هزینه داورى بنحویکه در رای داورى معین میشود پرداخته خواهد شد .

نایب رئیس - موافقین با ماده ۱۷ قیام فرمایند (اکثر برخاستند) . ماده هیجدهم قرائت میشود :

ماده هیجدهم
منتهی در ظرف شصت روز بعد از تاریخ تصویب شرکت باید اقامتگاه خود را در تهران معلوم و شخصی که سمت نمایندگی از طرف شرکت را خواهد داشت معین نماید .
نایب رئیس - در ماده ۱۸ نظری نیست . آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده نوزدهم :

ماده نوزدهم
قرارداد نمونه برای استخراج که دارای يك مقدمه تعریف اصطلاحات و سی ماده و ضمیمه این قرارداد است جزء لاینفک این قرار داد میباشد .

نایب رئیس - موافقین با این ماده قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده بیستم قرائت میشود :

ماده بیستم
این قرار داد پس از تصویب مجلس و توشیح آن از طرف اعلیحضرت همایون شاهنشاهی قابل اجراء میگردد .

نایب رئیس - رأی گرفته میشود بمسأله بیستم آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. قرارداد نمونه برای امتیاز استخراج معادن مطرح است. مقدمه آن قرائت میشود:

قرارداد نمونه امتیاز استخراج معادن
مقدمه - تعریف اصطلاحات

بعضی اصطلاحات که در این قرارداد بکار برده میشود قطع نظر از هر معنی دیگری که ممکن است در حال پادریه در موارد دیگر داشته باشد در این قرارداد مطابق تعریفات زیر معنی خواهد شد:

دولت

یعنی دولت شاهنشاهی ایران

شرکت

یعنی (اسم شرکت گیرنده امتیاز) و تمام شرکتهای تابعه آن

شرکت تابعه

یعنی شرکتی که شرکت دارنده امتیاز حق تعیین یش از نصف مدیران آنرا مستقیماً یا بطور غیر مستقیم داشته و وباطور مستقیم و یا غیر مستقیم مالک مقداری از سهام آن باشد که با آن مقدار سهم یش از پنجاه درصد حق رأی در مجمع عمومی آن برای شرکت تأمین شده باشد.

حوزه امتیاز

یعنی مساحت معینه در ماده (۲) این قرارداد عملیات شرکت در ایران

یعنی تمام عملیات صنعتی و تجاری و فنی که شرکت منحصرأ برای اجرای این امتیاز انجام میدهد.

تاریخ امضاء

یعنی تاریخی که این قرارداد با مضای دولت و شرکت رسیده است

سال و ماه

یعنی دوره‌هایی از زمان که مطابق تقویم گمره گورین سال و ماه گفته میشود.

تن

یعنی تن متری (یکهزار کیلوگرام).

نایب رئیس - رأی گرفته میشود بمقدمه تعریف اصطلاحات آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده یکم قرائت میشود.

ماده یکم

دولت برای مدت (۱۰) سال از تاریخ امضاء این قرارداد حق انحصاری استخراج مواد معدنی: (اسم مواد معدنی نوشته شود) واقع در حوزه تعیین شده در ماده (۲) را بشرکت واگذار مینماید. بعلاوه در تمام ایران حق غیر انحصاری حمل و فروش و بعمل آوردن مواد مستخرج بهر طریقه که صورت تجارتی پیدا کند و انبار کردن آنها در ایران و صدور آنها را از ایران بشرکت اعطاء میکند.

نایب رئیس - آقای افشار

افشار - بنده این قانون را خیلی قانون خوبی میدانم و مخالفتی هم ندارم فقط اینجا نسبت بمدت که نوشته شده است مدت شصت سال چون انواع معادن مختلفه استخراج میشود مثلاً يك معدنی است مثل معدن نفت که مخارج زیادی دارد برای استخراج البته مدت زیادی هم لازم دارد تا بتواند آن استخراج کننده بهره برداری کند همچنین پاره معادن هستند که البته چون خرج فوق العاده زیادی دارند مدت زیادتری هم لازم دارند استخراج کنند تا صادر بشود ولی در عین حال معدنی هم هست که ممکن است که در این نواحی که استخراج می کنند يك معدنی باشند که استخراجشان مدت زیادی لازم نداشته باشد و بعقیده بنده اینجا برای مدت همه را متحدالشکل قائل شدن ضرورتی ندارد و اگر دست دولت باز بود و دولت حق میداشت برای هر نوع معدن خصوصی قرار خصوصی راجع بمدت بدهد بهتر بود فرض بفرمائید سی سال برای آهن و برای مس مثلاً پنجاه سال و برای نفت صد سال هم باشد تازه اهمیت ندارد ولی تمام را يك نواخت گذاشتن شاید صلاح نباشد حالا آقای وزیر پیشه و هنر توضیحات خواهند فرمود

بر خاستند) تصویب شد. ماده سیم قرائت میشود:

ماده سوم

شرکت متعهد است که منتها تا شش ماه پس از تاریخ امضاء عملیات استخراجی خود را شروع کند.

نایب رئیس - آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده چهارم:

ماده چهارم

شرکت حق دارد عملیات استخراجی خود را بهر طریق و وسیله‌ای که مفید بداند انجام دهد ولی تعهد مینماید که توسعه عملیات استخراج را با جدیدت و حسن نیت بدون وقفه غیر موجه ادامه دهد بقسمی که استفاده تجاری از معادن ممکن گردد.

نایب رئیس - در این ماده نظری نیست (گفته شد خیر) موافقین بر خیزند (اکثر قیام کردند) تصویب شد. ماده پنجم:

ماده پنجم

الف - هر گاه در حوزه امتیاز مواد معدنی دیگری پیدا شود شرکت بجز در مواردی که در بند (ب) این ماده پیش بینی شده است حق استخراج آنرا نداشته و نمیتواند اشخاص دیگر را از استخراج آن مواد مانع شود.

ب - هر گاه شرکت حین استخراج در حوزه امتیاز مواد معدنی پیدا کند که در این قرارداد تصریح نشده و استخراج آن مواد جدا گانه ممکن نباشد و یا تولید اشکالاتی برای شرکت کند شرکت میتواند آن مواد را طبق شرایط مقرر در این قرارداد استخراج کند

نایب رئیس - موافقین با ماده پنجم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده ششم:

ماده ششم

۱- شرکت از تمام درآمد سالیانه خود پس از وضع و بالغ ذیل پنجاه درصد آنرا بعنوان حق الامتیاز سالیانه بدولت میپردازد.

وزیر پیشه و هنر - این قرار داد نمونه برای امتیاز استخراج که ما از حالا بتصویب مجلس میروانیم برای اینست که تکلیف آئیه معلوم باشد و در سر هیچ موضوعی اختلاف و مذاکره بین ما و شرکت نباشد تا شرکت تکلیف خودش را بداند که اگر يك معدنی را کشف کرد و آنرا خواست با چه شرایطی آن امتیاز را ممکن است بگیرد البته یکی از آن شرایط مسئله مدت است اگر این مدت را ما غیر معلوم می گذاشتیم جای بحث و مذاکره در هر موردی باقی گذاشته بود و این آن اساس وحدت و اتفاق نظری را که از حالا ملحوظ بوده است در این معامله تأمین نمی کرد و از حیث اینهم که بعضی معادنی هم هست که ممکن است شصت سال مدت لازم نداشته باشد این جا هیچ ضرورتی بدولت وارد نمیشود برای اینکه اگر باندازه شصت سال کار نداشته باشد که اصلاً بشصت سال نمیرسد این اشکالی ندارد خوب اگر کار داشته باشد که باید تمام شصت سال درش کار کند بعلاوه اصل مطلب این است که هر چه کار بشود و مدت بیشتر هر قدر کار بشود برای طرفین بیشتر صرفه دارد و هیچ نظری نبود در این که مدتی شود که کار کمتر شود برعکس ما میخواهیم که کار زیادتر بشود بنابراین هیچ نگرانی در این مورد نباید باشد کار هر قدر زیادتر بشود و دائره کار وسیع تر باشد بهتر و با صرفه تر است (صحیح است) و برای هر دو طرف مفید است بنابراین هیچ نگرانی در این قسمت مورد ندارد (صحیح است).

نایب رئیس - دیگر در ماده اول نظری نیست:

(اظهاری نشد) آقایان موافقین بر خیزند (اکثر قیام کردند) تصویب شد. ماده دوم:

ماده دوم

حدود حوزه امتیاز از اینقرار است: مشخصات حدود در موقع امضای قرارداد نوشته شود) ... حدود در مورد در نقشه پیوست باین قرارداد که با مضای دو طرف رسیده رسم گردیده است.

نایب رئیس - موافقین با ماده دوم بر خیزند (اکثر

الف - هزینه حقیقی استخراج و هزینه های اکتشافی که در مدت استخراج بمصرف میرساند.

ب - ذخیره برای تعمیر و تجدید اموال شرکت که فقط بمنظور اجرای این امتیاز بکار افتاده است و میزان آن مطابق با اصول متداول در صنعت خواهد بود.

ج - ذخیره استهلاک سرمایه معادل یک سوم سرمایه بکار افتاده تا زمانی که سرمایه مزبور کاملاً مستهلك شود.

د - ارزش يك صدم مواد مستخرجه که بمالكين اراضی معدن طبق ماده (۱۱) قانون معادنی مورخ ۱۶ بهمن ۱۳۱۷ پرداخته میشود.

۲ - سرمایه بکار افتاده عبارت است از سرمایه‌های که واقعا برای عملی کردن امتیاز بکار انداخته شده است و علاوه قسمتی از هزینه اکتشافی که طبق ماده (ششم) قرارداد اکتشاف این امتیاز تعلق میگردد. لکن بهر حال این قسمت از هزینه نباید زیاده‌تر از مبلغ سرمایه که واقعا برای عملی کردن این امتیاز بکار افتاده است بحساب آید.

میزان قطعی سرمایه‌ای که از طرف شرکت بکار افتاده و در این ماده ذکر شده است طبق دادنامه شرکت در موقعی که بهره‌برداری منظم و تجاری شروع شده باشد تعیین میگردد.

۳ - وجوهی که طبق بند (۶) این ماده و ماده (۹) بدولت تعلق میگردد در موقع تعیین منافع صاحبان سهام شرکت بدولت پرداخته خواهد شد.

۴ - هرگاه وجوهی که بدولت تعلق میگردد اتفاقاً در موقع مقرر در این قرارداد از طرف شرکت پرداخته نشود برای مدت تأخیر از قرار صدی پنج در سال فرع وجوه مزبور را شرکت خواهد پرداخت بهر حال این تأخیر نباید از ششماه تجاوز کند.

نایب رئیس - موافقین با این ماده برخیزند (اکثر

برخواستند) تصویب شد. ماده هفتم فراموش میشود:

ماده هفتم

دولت در هر موقع و در هر محل حق خواهد داشت در محلتهای شرکت را بازرسی کند.

نایب رئیس - نظری نیست؟ (اظهاری نشد) آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد. ماده هشتم:

ماده هشتم

هر موقع عمومی از طرف شرکت در معرض فروش عمومی گذاشته شود پنج ایران تا میزان ۴۹ درصد از جمع کل مبلغ سهام حق تقدم در خرید خواهند داشت و بدین منظور دولت فروش سهام قبل از سایر نقاط در تهران بدأ میشود و مدت آن فقط دو ماه است.

شرکت حق خواهد داشت پس از برتبه شدن دفاتر فروش سهام در تهران سهام باقیمانده را که در ایران بفروش آید برود.

نایب رئیس - در این ماده نظری نیست؟ (اظهاری نشد) آقایان موافقین با ماده هشتم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده نهم:

ماده نهم

شرکت در تمام مدت امتیاز برای عملیات خود در ایران از هر گونه مالیات و عوارضی به نفع دولت و شهرداریها که اکنون معمول است و یا در آینده وضع شود معاف بوده و در عرض هر سال مبلغی معادل ۴ درصد حق الامتیاز - البته دولت که طبق بند پنجم ماده (ششم) مقرر است بدولت میرداده

مسلم است مبلغی که طبق این ماده بدولت پرداخته میشود در جزء هزینه مذکور در بند پنجم (الف) از ماده (ششم) منظور نخواهد شد.

نایب رئیس - موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده دهم:

ماده دهم

الف - شرکت مجاز است که بدون تحصیل پروانه مخصوص آنچه را که منحصرأ برای مصرف اعضاء و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده و حقوق گمرکی و سایر حقوق و عوارض زمان ورود بر بردارد.

شرکت مراقبت و اقدام خواهد نمود که کالاهایی که وارد مینماید با شخصی غیر از مستخدمین خودش فروخته نشود و یا واگذار نگردد.

ب - شرکت بدون تحصیل پروانه مخصوص حق خواهد داشت که لوازم و مصالح و آلات پزشکی و جراحی و داروهای آنرا که برای بیمارستان و مطب های خود در ایران لازم دارد وارد نماید اشیاء و اجناس نمبرده از پرداخت حقوق گمرکی و سایر حقوق و عوارض معمول زمان ورود و هرگونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها معاف خواهد بود.

ج - شرکت حق خواهد داشت بدون تحصیل پروانه و با معافیت از کلیه حقوق گمرکی و عوارض و هر گونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها آنچه را که منحصرأ برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید. - - - - - بدور مواد معدنی از پرداخت حقوق گمرکی و عوارض و هرگونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها معاف خواهد بود.

نایب رئیس - در ماده دهم نظری نیست؟ آقایان موافقین با این ماده قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده یازدهم:

ماده یازدهم

الف - هر زمین بسایر و بی بها متعلق بدولت که شرکت برای عملیات خود در ایران لازم بدانند و از برای مقاصد عمومی مورد احتیاج دولت نباشند مجازأ برای مدت امتیاز شرکت واگذار خواهد شد.

طریق بدست آوردن زمینهای اسامبرده بترتیب ذیل خواهد بود

هر وقت زمینی مورد احتیاج شرکت واقع شود باید شرکت پلنگا بچند نقشه از آن زمین برداشته بارنگ مشخص نموده بدولت تسلیم نماید در صورتیکه دولت اعتراضی نداشته باشد در ظرف سه ماه از تاریخ وصول تقاضای شرکت موافقت خود را اظهار خواهد نمود.

ب - - - - - زمینهای قابل استفاده متعلق بدولت را که شرکت احتیاج پیدا میکند طبق بند مذکور در فوق از دولت تقاضا خواهد کرد و دولت در صورتیکه احتیاجی به اعتراضی نداشته باشد در ظرف سه ماه موافقت خود را نسبت بتقاضای شرکت دائر بر بخش آن زمینها اعمداً خواهد داشت.

بهای این زمینها را شرکت تأمین خواهد کرد و این بها باید عادلانه بوده و نباید از بهای متعارفی زمینهای همان نوع و همان مصرف و در همان حوزه تجاوز کند.

ج - در صورتیکه دولت در مقابل تقاضاهای پیش بینی شده در بندهای الف و ب این ماده جوابی ندهد پس از انقضای دو ماه از تاریخ رسیدن تقاضای مزبور شرکت تذکره زمینی بدولت خواهد فرستاد چنانچه تذکره زمه مزبور نیز در ظرف یکماه از تاریخ وصول جوابی داده نشود سکوت دولت بمنزله تصویب تلقی خواهد گردید.

د - زمینهای که متعلق بدولت نبوده و برای شرکت لازم باشد شرکت بهرسط دولت موافقت صاحب زمینهای مزبور را جلب و آن زمینها را تصرف خواهد نمود.

در صورت عدم موافقت در میزان بها دولت بصاحب زمینهای نزدیک و مشابه آن مطالبه نمائند.

ه - بناهای تاریخی و محلهای که جنبه تاریخی یا صنعتی دارند و همچنین توابع آنها تا دوپست متر مسافت از مقررات فوق مستثنی هستند.

و - شرکت حق غیر انحصاری خواهد داشت که

فقط در حوزه امتیاز از زمینهای غیر قابل استفاده متعلق بدولت برای مصرف عملیات خود از هر نوع خاک و شن و سنگ آهن و سنگ گچ و مصالح ساختمانی دیگر مجاناً استفاده نماید

مسلم است که اگر استفاده از مواد نامبرده موجب ضرر اشخاص ثالث باشد باید شرکت جبران خسارت صاحبان حقوق را بنماید

همچنین مسلم است که خرید زمین بر طبق مفاد این ماده نباید بحقوق مالک خاص که در ماده (پانزدهم) قانون معادن مورخ ۱۶ بهمن ۱۳۱۷ ذکر شده است لطمه وارد سازد

ز - هر اختلاف بین شرکت و مالک توسط دولت حل خواهد شد

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده پانزدهم قیام فرمایند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده دوازدهم قرائت میشود:

ماده دوازدهم

شرکت راجع بعملیاتی که طبق این قرار داد در ایران مینماید جمیع وسایل معمول و مناسب را طبق قواعد علمی متداول برای تأمین صرفه جویی و استفاده کامل از عملیات خود و برای حفظ مخازن معدنی و استفاده از امتیاز خود بکار خواهد برد

نایب رئیس - در این ماده نظری نیست (اظهاری نشد) آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده سیزدهم:

ماده سیزدهم

شرکت مجبور نخواهد بود که ارز حاصل از فروش صادراتش را بیول ایرانی تبدیل کند

بکارمندان خارجی شرکت نیز اجازه داده میشود مازاد ارزی را که بعنوان دستمزد دریافت داشته و در ایران خرج نکرده اند با تصدیق شرکت از ایران صادر کنند.

نایب رئیس - موافقین قیام فرمایند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده چهاردهم قرائت میشود:

ماده چهاردهم

الف - شرکت هر ششماه گزارشی راجع بکارهای خود در

شرکت میگردد بطور عادلانه جبران خواهد نمود. نایب رئیس - آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده هفدهم:

ماده هفدهم

الف - دولت حتی دارد هر طور صلاح بداند عملیات فنی شرکت را در ایران بازرسی نموده و برای این مقصود کارشناسان متخصص بگمارد.

ب - شرکت تمام مدارک علمی و فنی موجود خود و همچنین وسایل و لوازم بازرسی را با اختیار کارشناسان متخصص دولت خواهد گذارد علاوه متخصصین نامبرده حق خواهند داشت در تمام ادارات شرکت و در هر نقطه ایران هر گونه اطلاعی را از شرکت بخواهند.

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده ۱۷ بر خیزند (اکثر قیام کردند) تصویب. ماده ۱۸:

ماده هیجدهم

دولت حق تعیین یک نفر نماینده را خواهد داشت این نماینده (مأمور دولت شاهنشاهی) نامیده میشود و حقوق ذیل را دارا خواهد بود:

۱ - تمام اطلاعاتی که در حدود حق صاحبان سهام شرکت است از شرکت تحصیل نماید.

۲ - در تمام جلسات هیئت مدیره و کمیته های آن و تمام جلسات مجمع عمومی حضور بهم رساند.

۳ - هر موقع که لازم بداند تقاضا نماید برای مذاکره در مسائلی که دولت باو رجوع کرده است جلسات مخصوص هیئت مدیره تشکیل گردد جلسات مزبور در مدت بی روز بعد از رسیدن تقاضای کتبی شرکت باید تشکیل شود.

مأمور دولت شاهنشاهی دارای همان حقوق و مزایای اعضاء هیئت مدیره خواهد بود که از طرف شرکت داده میشود.

نایب رئیس - آقایان موافقین بر خیزند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده ۱۹:

ماده ۱۹

ماده نوزدهم الف - شرکت و کارمندان از حمایت قانونی دولت بهره مند خواهند بود.

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات کشور هر گونه تسهیلات ممکن را برای عملیات شرکت میدول خواهد داشت.

ج - هر گاه دولت در حوزه امتیاز با اشخاص دیگر امتیازاتی برای بکار انداختن سایر معادن اعطاء کند آنها را وادار خواهد نمود که احتیاط های لازم را بعمل آورند تا عملیات آنها به عملیات و تأسیسات شرکت خسارتی وارد نسازد.

د - شرکت مکلف است تقاضای را که برای ساختن خانه و سایر بناها خطرناک است تعیین کند تا دولت مهالی را مستلوق و از سکونت در آن نقاط منع نماید.

نایب رئیس - آقایان موافقین فرمایند (اکثر قیام کردند) تصویب شد. ماده ۲۰:

ماده بیستم

(۱) طرفین تصدیق دارند و قبول مینمایند که مبنای اجرای این قرارداد حفظ منافع طرفین و رعایت حد اکثر صرفه جویی و استفاده از تشکیلات و عملیات شرکت در ایران میباشد.

(۲) شرکت صنعتگران و کارمندان فنی و بازرگانی خود را تا اندازه ای که اشخاص با تجربه و صلاحیت دار در ایران یافت میشود از اتباع ایران انتخاب خواهد کرد کارمندان غیر فنی شرکت منحصرأ از اتباع ایران خواهند بود

نایب رئیس - آقایان موافقین با این ماده بر خیزند (اکثر برخواستند) تصویب شد. ماده بیست و یکم قرائت میشود:

ماده بیست و یکم

طرفین قرار داد اعلام میدارند که اجرای این قرارداد مبنی بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفسیر معقول و مناسب این قرارداد میباشد.

شرکت صریحاً تعهد مینماید که در هر وقت و در هر

موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و از هر عملی که اقدام آن و یا هر عملی که ترك آن موجب زیان دولت باشد احتراز نماید .

این امتیاز را دولت جز در موارد مقرر در مواد ۲۳ و ۲۵ لغو نخواهد کرد و مقررات آن در آیه بوسیله هیچ قانون عمومی و خصوصی و هیچك از مقررات اداری و یا اقدامات مقامات اجراییه قابل تغییر نخواهد بود .

نایب رئیس - آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده ۲۳ :

ماده بیست و دوم

(۱) الف - در مدت ده سال آخر امتیاز یا در فاصله ششماه پس از اخلاع قبلی که راجع بفسخ امتیاز مطابق ماده ۲۴ داده میشود شرکت جز بشرکت های تابع خود حق فروش یا انتقال يك یا عدده از اموال غیر منقول خود را كه در ایران واقع است ندارد . در مدت های نامبرده نیز شرکت حق انتقال و خارج کردن هیچ قسمتی از اموال منقول خود را ندارد مگر اینکه اشیا مزبور از حیدر انتفاع افتاده باشد .

ب - در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از زمینهای راضه شرکت بجانا از دولت تحصیل کرده است نمیتواند انتقال دهد و همچنین هیچ يك از اموال منقول خود را نمیتواند از ایران خارج کند باستثنای آن چیزهاییکه دیگر برای عملیات شرکت در ایران مورد احتیاج نباشد .

۲ - در خانه امتیاز خواه بواسطه انقضای عادی مدت یا بهر نحو دیگر که پیش آید تمام دارائی شرکت در ایران بطور سالم و قابل استفاده بدون هیچگونه هزینه و قیدی متعلق بدولت ایران میگردد .

۳ - جمله (تمام دارائی) شامل است تمام زمینها و بناها و کارخانه ها و ساختمانها و چاهها و اسكه ها و راهها و پلها و نقبهای فاضل آب و وسائل توزیع آب و ماشینها و کارخانه ها و ابزار و لوازم از هر قبیل و تمام وسائط نقلیه و

(۲) مورد ترك قرارداد طبق ماده (۲۴)

(۳) مورد پیش بینی شده در ماده (۲۵)

(۴) موردیکه دیوان داورى در نتیجه تخلف شرکت در اجرای مقررات این قرارداد ابطال آنرا اعلام بخارد .

تخلف بمعنی مذکور در فوق منحصر بموارد ذیل میباشد: الف - هرگاه مبلغی که بر حسب رأی دیوان داورى باید بدولت پرداخته شود تا یکماه پس از تاریخ صدور رأی پرداخت نگردد .

ب - هرگاه بانحلال اختیاری و اجباری شرکت تصمیم گرفته شود .

ج - هرگاه ثابت شود شرکت بر خلاف مصالح عالی کشور عمل کرده است .

در مورد سایر تخلفات که نسبت بمقررات این قرارداد از هر يك از طرفین ناشی شود دیوان داورى درجه مسئولیت و اثرات مترتبه بر آنها تعیین خواهد نمود .

انتقال این امتیاز مطلقاً مشروط بتصویب دولت است و شرکت متعهد است نگذارد اکثریت سهام آن بدست غیر هلاندی و یا غیر ایرانی بیفتد .

هیئت مدیره شرکت باید همیشه مرکب از هلاندی و یا ایرانی باشد .

نایب رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - بنده در جلسه گذشته هم عرض کردم چون مواد قرارداد از روی دقت و بر روی اساسی کاملی تنظیم شده است لذا مذاکراتی که در این ماده میشود البته بر روی اساس و اصول این مواد نظری نیست و مذاکراتی که اینجا میشود البته برای روشن تر شدن و بهتر کردن مواد است این جا در سطر اول ماده ۲۶ مینویسد این امتیاز قبل از تاریخ انقضای مدت خدمت نخواهد پذیرفت . البته مراد از جمله خانه نخواهد پذیرفت البته قرارداد است یعنی از طرف شرکت یا از طرف دولت يك مواردی پیش بینی شده است كه در این موارد بخصوص ممكن است این قرارداد لغو شود و البته اگر مینوشته این امتیاز قبل از تاریخ انقضای

مدت لغو نخواهد شد عبارت بنظر بنده يك قریب رساننده بود . در قسمت (ب) كه یکی از موارد است مینویسد هر گاه بانحلال اجباری و یا اختیاری شرکت تصمیم گرفته شود در این صورت هم قرارداد قابل فسخ و لغو است بنده خواستم يك کمی توضیح داده شود كه مقصود از انحلال اختیاری شرکت چیست ؟ البته اجباراً وقتی كه محل بند ضعیفاً به لغو شود ولی اختیاراً شرکت خودش خودش را محل کرد و اقدام بانحلال اختیاری کرد آنوقت تكلیف قرارداد چیست ؟ و این چه صورتی دارد كه شرکت هر وقت اراده کرد خودش را محل کند و بجمع قرارداد هم محل شود ؟

وزیر پشمه و هنر - این موضوع خانه نخواهد پذیرفت در این جا بنظر من بهتر است تا كلمه الغاء را می نوشتم منظور از طرف دولت فقط نیست از طرف متقابل هم هست برای اینکه شرکت هم حق دارد بر حسب يك مقررات و ترتیب معینی خانه بدهد تعهدات خودش بشود این خانه را كه می نویسیم شامل هر دو قسمت میشود البته در موارد معینی كه مقرر شده است اما در موضوع انحلال اختیاری و اجباری كه اظهاراتی فرمودند البته انحلال اجباری را كه آقا نظری نداشته فقط در مورد اختیاری تصور فرمودند كه شرکت نباید این حق را داشته باشد كه يك وقت مجمع عمومی شرکت كه جمع میشود پذیر يك مقتضیات و موجباتی بانحلال شرکت رأی بدهد این را تصور فرمودند كه هر وقت كه صرفه خود شرکت اقتضا کند این كار را خواهد کرد و بضرر من خواهد بود ولی باید مجموع مقررات و تعهدات را در نظر گرفت و دید كه آیا شرکت بی موجب و بی دلیل قاطعی میباید مقدمه شود بچنین اقدامی و خودش را محل کند یا خیر ؟ بنظر بنده این كار آسانی نیست و نامه مؤسسان محل شد چه اختیاری و چه اجباری و قرارداد خانه پیدا کرد نامه مؤسسان و دارائین در ایران متعلق بدولت ایران میشود و نمی آید شرکت

ارتباط كه هواپیما نیز جزو آن است و تمام اجناس انبار شده و هر چیز دیگری را كه شركت در ایران برای اجرای این امتیاز بخواهد از آن استفاده مینماید .

نایب رئیس - آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده ۲۳ :

ماده بیست و سوم

هرگاه در جریان بهره برداری بدلائلی شرکت بدولت ثابت کند كه ادامه استخراج معدن مقرون بصرفه نبوده و یا مقصور نیست ممكن است بهره برداری موقتاً تعطیل شود . در صورتیکه مدت تعطیل بهره برداری از سه سال متوالی تجاوز نماید شرکت بایستی برای هر سال اضافی مبلغ سه در صد سرمایه بكار رفته را بدولت بپردازد چنانچه استخراج معدن بیش از پنج سال تعطیل شود دولت حق الغای امتیاز را خواهد داشت .

نایب رئیس - آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده ۲۴ :

ماده بیست و چهارم

شرکت حق خواهد داشت این امتیاز را فسخ نماید بشرط آنكه شش ماه پیش بدولت اطلاع دهد .

نایب رئیس - موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد . ماده ۲۵ :

ماده بیست و پنجم

هرگاه شرکت ضعیف مقررات ماده (سوم) عمل ننماید دولت حق خواهد داشت نظر خود را برای فسخ امتیاز بشرکت اخطار کند و در صورتیکه شرکت در ظرف ششماه پس از اخطار مزبور جبران قصور و تخلف را ننماید این امتیاز ملغی خواهد بود .

نایب رئیس - آقایان موافقین با ماده بیست و پنجم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . ماده بیست و ششم

ماده بیست و ششم

این امتیاز قبل از تاریخ انقضای مدت خانه نخواهد پذیرفت مگر در موارد ذیل :

(۱) مورد پیش بینی شده در ماده (۲۳)

بی موجب و بی دلیل قاطع و مسلمی چنین اقدامی را بکند و وقتی که وضعیت شرکت پک جانی رسید که چاره جز انحلال نداشت البته باید منحل شود و پک همچو شرکتی وجودش فایده نخواهد داشت ولی این قسمت و این موضوع در هر مورد سهولت بیش نمی آید برای اینکه شرکت پک الزاماتی دارد و صاحبان سهام پک علاقه دارند بپول خودشان که گذاشته اند برای پک عملیات اکتشافی و استخراجی و پک تأسیساتی بنا برین آنوقت که خودشان را ملزم دیدند بانحلال صرف نظر از دارائی شان در ایران میکنند و خودشان را منحل می کنند و این دیگر پک امری نیست که ما ازش بتوانیم جلوگیری کنیم (صحیح است)

نایب رئیس - در ماده بیست و هشتم دیگر نظری نیست؟ (اظهاری نشد) آقایان موافقین برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده بیست و هفتم قرائت می شود:

ماده بیست و هفتم

الف - از هر قبیل اختلافات حاصل بین طرفین و مخصوصاً اختلافات ناشی از تعبیر مدلول این قرار داد و حقوق و تعهدات مقرر در آنو همچنین هر اختلاف نظر در مواردیکه بموجب این قرار داد محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق داورى قطع و فصل خواهد شد.

ب - طرفی که تقاضای داورى میکند باید تقاضای خود را بطرف دیگر کتباً ابلاغ نماید هر يك از طرفین يك داور معین نموده و دو داور قبل از شروع بداورى يك داور سیم انتخاب خواهند کرد. هر گاه این دو داور نتوانند در ظرف دو ماه نسبت به تعیین داور سیم توافق نظر حاصل نمایند داور مزبور را بتقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزء (ج) حائز شرایط لازمه برای تعیین داور سوم نباشد داور سوم بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور معین خواهد شد.

ماده بیست و نهم

این قرار داد پس از امضای دولت و شرکت قابل اجراء میگردد. نایب رئیس - آقایان موافقین باماده بیست و نهم برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. مذاکره در کلیات لایحه است نظری نیست؟ آقای کاشف

کاشف - بنده بهور اختصار خواستم عرضی را عرض کنم برسانم بطوری که آقایان معالعه و ملاحظه فرموده اند و تونی که در شانزدهم بهمن که برنی اولین دفعه مراجع بمعادن تصویب فرموده اند و همچنین این قانون که در حکم اجرای آن قانون است از نقطه نظر بکار انداختن منابع مهم و ذخائر مملکت البته خیلی مهم است حتی دسته از سرمایه داران داخلی و خارجی و چون قوانینی در بین نبود و تکلیفشان ملو به نبود مردد بودند در اینکه وارد این مرحله بشوند. البته تصدیق میفرمایند معادن زیر زمینی و منابع تحت الارضی ما خیلی زیاد داریم ولی از یکطرف قانون شانزدهم بهمن و از طرف دیگر این قرارداد که در حکم قانون است تکلیف مشخصی را که بخواهند وارد در این مرحله بشوند کاملاً تعیین و تسهیل میکند و مجال میدهد سرمایه داران خارجی و مخصوصاً داخلی که با این تکلیفی که معین است و راهی که باز است در این مرحله وارد شوند و سرمایه خردشان را بکار بندازند که هم خودشان استفاده کنند و هم کشور و بنده امیدوار هستم که مخصوصاً رفقای ایرانی و اشخاصی که سالها منتظر بودند که قوانینی در این کشور تصویب شود حالا از این موقع استفاده کنند و وارد شوند در این مرحله. پک موضوع دیگری که بنده خواستم عرض کنم و در این جا تصریح نشده است و البته از نظر صادرات کشور خیلی خیلی مهم است آن موضوع معافیت صادرات مواد معدنی است از کلیه حقوق و عوارض صادراتی. البته تصدیق میفرمایند که خیلی از مواد معدنی ایران هست که بازارهای مهمی در خارجه دارد ولی پک عوارضی گاهی مطالبه میشود بعنوان باج

راه (گمرک که البته غالباً ندارند) که این عوارض سبب میشود که آن اجناس صادر نشود یعنی با تحمیل آن عوارض استفاده ندم داده و در این جا این موضوع ذکر نشده است و بتفصیل بنده این موضوع خیلی خیلی خوبت برای این آدم فی و کمپانی های دیگری که وارد در این مرحله شوند و بنده نظرم این بود که در وقت موافقی که صلاح باشد این موضوع معافیت صادرات مواد معدنی را از کلیه حقوق تعبیر بدهند که هر مواد معدنی که صادر میشود از اینگونه عوارض معاف باشد و تصور میکنم این امر صرفه صادرات کشور باشد وزیر پیشه و هنر - بنده شکر میکنم از توجهی که آقایان در این قسمت فرمودند و با مهارت و مداومت در ظرف چند روز مراحل قانونی این لایحه طی شد و بنده و تصویب رسید. مسئله است که در این مورد آقایان نمایندگان کاملاً سیدمانه بدولت همفکری و همکاری نمودند. برای اجرای منویات و اوامر عالییه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی در اصلاحات و ترقیات کشور از هر حیث و مخصوصاً از حیث امور اقتصادی. این قسمتی که اقدام شد یکی از اموری است که لازمه ترقیت اقتصادی است و همانطور که آقایان توجه فرمودند دولت هم حسب الامر اعلیحضرت همایونی کاملاً متوجه برین مطلب بود. قسمت مورد معادن پک اهمیت خاصی دارد در زندگانی اقتصادی کشور و روز بروز باید بیشتر بآن اهمیت توجه کرد و بی برد. ما امیدواریم که با داشتن قانون معادن که چندی قبل در بهمن ماه تصویب رسید و با این اقدامات و عملیاتی که شده است بنده امیدوارم که آقای کاشف هم اظهار داشتند پک راه و زمینه ترقیاتی سرمایه داران نشان داده باشیم که وارد این مرحله شوند که هم خودشان استفاده کنند و هم از نتیجه کارشان دولت و کشور بهره مند شود و مخصوصاً همانطور که در مواقع مذاکره قانون معادن بعضی رساننده حالا هم تکرار میکنم برای اطلاع عموم که نهایت علاقه را

داریم که ایرانیها و شرکتها و سرمایه داران خودمان داخل کار معادن بشوند و مؤسسات شرکتی دائر بکنند و سرمایه های بگذارند و بخواهند از ما امتیاز استخراج يك رشته از معادن را و دولت هم مطابق آن قانون و آئين نامه های که مربوط بان قانون است حاضر است با کمال ميل در همراهی و مساعدت و تسهیل کند و بان شرکت ها کمک کند برای این کارها و بنده يقين دارم که بهترین راهی که ممکن باشد سرمایه های بکار بفتند و از آنها استفاده شود همین راه است و استفاده از این راه هم يك نوعی است که خیلی عالی است برای اینکه در عین حال که يك استفاده شخصی است در ضمن هم متضمن مصالح عمومی و عوايد کشور است . بنابراین بهترین وسیله است که سرمایه داران ما و علاقه مندان اقتصادی ما متوجه شوند باین موضوع بنده هم عرض میکنم مطمئن باشم که از طرف دولت تسهیل و مساعدت میشود و مخصوصاً راهنمایی های فنی که خیلی مهم است برای امور معدنی از جهت دادن اطلاعات و نقشه ها و آئين نامه های که برای موفقیت و پیشرفت کارهای معدن لازم است با همه آنها ما کمک میکنیم و منتظریم که از طرف آنها هم استقبال شود

نایب رئیس - رأی گرفته میشود بکلیه این لایحه که مشتمل بر قرارداد اکتشاف و استخراج است باورقه آقایان موافقین و رقه سفید خواهند داشت .

(اخذ و استخراج آراء بعمل آمده ۹۷ و رقه سفید شمرده شد)
نایب رئیس - لایحه با ۹۷ رأی از ۹۸ نفر یعنی با اتفاق آراء تصویب شد .

[۳ اقتراح شعب]
نایب رئیس - چون آقای وزیر دارائی يك لایحه دارند که می خواهند بیاورند و تقدیم مجلس کنند ما هم برای اینکه فعلاً بیکار نباشیم اقتراح شعب را می کنیم تا ایشان تشریف بیاورند . عدده حاضر در مرکز ۱۲۲ نفر بهر شعبه بیست نفر میرسد بعداً به شعبه های اول و دوم و سوم هر کدام يك نفر اضافه میشود .

(آقای آزادی اقتراح نمودند و نتیجه بقرار ذیل بود)
شعبه اول - آقایان : خلیل حریری - بالیزی - مؤدبی - اعظم زنکده - ردهری - تربیت - علی مؤید ثابتی - دکتر سنگ - شجاع - افشار - محسن صدر - اورنگ - اردبیلی - دکتر نیرومند - طهرانچی - توانا - دکتر سمیعی - حریری - طلوع - منصور علی قراگزلو - صفاری .

شعبه دوم - آقایان : سرآت اسفندیاری - سلطانی شیخ الاسلامی - مولوی - معتمد سنگ - حبیبی - جعفر اصفهانی ذوالقدر - پارسا - مکرم افشار - طباطبائی - نواب یردی - بیات - ناصری - دکتر ادهم - رفیعی - محیط - دکتر ضیا - بهبهانی - میرزائی - غلامحسین ملک .

شعبه سوم - آقایان : اعتبار - دکتر اهری - فرشی - رضوی - مؤید احمدی - روحی - نائینی - دکتر تاج بخش - هدایت الله بالیزی - زوّار - خواجوی - مسعودی خراسانی - دکتر ملک زاده - شه دوست - مقدم - دکتر قزل اباغ - آزادی - افخمی - اوحدی - کاشف .

شعبه چهارم - آقایان : بوداغبان - شیرازی - سید کاظم یردی - مجد ضیائی - ایزدی - جهانشاهی - ثقة الاسلامی - لاریجانی - نوبخت - کاررونیان - خواجه نوری - جلائی .

اسامی رای دهندگان - آقایان : سلطانسی - ابراهیمی ربکی - دولتشاهی - شه دوست - شجاع - پارسا - دکتر سنگ - موسی مرآت کاشف - شاهرودی - نائینی - دکتر ادهم - مشار - لاریجانی - نواب یردی - ضابطائی - تراقی - مؤید احمدی - معتمد سنگ - فاطمی - جلائی - دکتر نیرومند - جلیلی - نوبخت - افشار - مکرم - افشار - افشار - اردقی - ملک مدنی - نمازی - نیک پور - شاهنک - دکتر جوان - بقروانی - مهدوی خلیل حریری - افخمی - مؤید قوامی - ناهید - اقبال - توانا - دادور - حریری ضوع - صفوی - هدایت - خواجه نوری - دکتر سمیعی - جرجانی - دهستانی - سرآت اسفندیاری - ابراهیم سمیعی - معتمدی - مؤید ثابتی - دکتر ضیا - آزادی - منصف - هدایت الله بالیزی - میرزائی - مولوی طالش رحمت سمیعی - بیات ماگو - اصفهانی - فتوحی - علوی سزواری - عصا الله بالیزی - بوداغبان - ربیعی - اعظم زنکده - جهانشاهی - ملاپری کاررونیان - دکتر تاج بخش - تولیت - ذاهی - مدنی - طهرانچی - ملک زاده آملی - عزیزی - حمزه تاش - صفاری - مجد تقی اسفندیاری - و کیلی مجد ضیائی - دکتر لقمان - امیر ابراهیمی - دکتر ملک زاده - اردبیلی - دکتر قزل اباغ - اوحدی - خواجوی - مجبر فرهمند - تقاب - شیرازی - دکتر اهری - فرشی - ردهری - ساکینیان .

بقروانی - نیک پور - طالش - شاهرودی - فتوحی - حمزه تاش معتمدی - دولتشاهی .

شعبه پنجم - آقایان : قاضی - هراز - آصف - ملاپری - ناهید - تولیت - موسی مرآت - ابراهیمی ربکی - منصف - پناهی - جرجانی - اقبال - تراقی - تقاب - ملک مدنی - گودرزی - و کیلی - مجبر فرهمند - محسن مهدوی عزیزی .

شعبه ششم - آقایان : ملک زاده آملی - مشار - علوی سزواری - بیات ماگو - ابراهیم سمیعی - صفوی - دکتر طاهری - امیر ابراهیمی - دکتر لقمان - محمد تقی اسفندیاری - شاهرخ - مؤید قوامی - محمد وکیل - نمازی - دیر سهرابی - معینی - دهستانی - شاهنک - ارگانی - دکتر جوان .

به شعبه یکم علاوه میشود - آقای هدایت

به شعبه دوم علاوه میشود - آقای دادور
به شعبه سوم علاوه میشود - آقای ساکینیان
[۴ - تقدیم يك فقره لایحه از طرف آقای وزیر دارائی]
نایب رئیس - آقای وزیر دارائی
وزیر دارائی - لایحه است مربوط به تشکیل يك صندوق پس انداز ملی که در همه جای دنیا در سایر کشورها هم سابقه دارد تقدیم مجلس میشود البته راجع به جزئیاتش در موقع طرح آن توضیحاتی عرض میکنم .

نایب رئیس - رجوع میشود به کمیسیون

[۵ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]

نایب رئیس - اگر اجازه میفرمائید جلسه را ختم کنیم (صحیح است) جلسه آتیه روز یکشنبه نهم اردی بهشت سه ساعت قبل از ظهر دستور لوایح موجوده (مجلس یکساعت پیش از ظهر ختم شد)
نایب رئیس مجلس شورای ملی - دکتر طاهری

قانون

اجازه انعقاد قرارداد های اکتشاف و استخراج معادن دونا حیه ممینه با شرکت هالاندی آلگمین اکسپلورانی ماچاپای

قرارداد اکتشاف

تعریف اصطلاحات

بعضی اصطلاحاتی که در قرارداد داد اکتشاف بکار برده میشود قطع نظر از هر معنی دیگری که ممکن است در حال یا در آتی در موارد دیگر داشته باشد در این قرارداد مطابق تعریفات زیر معنی خواهد شد :

دولت

یعنی دولت شاهنشاهی ایران

شرکت

یعنی شرکت آلگمین اکسپلورانی ماچاپای (شرکت کل اکتشاف) شرکت سهامی مقیم لاهه و شعبه های آن در آمستردام هلاند با تمام شرکت های تابعه آن

شرکت تابعه

یعنی هر شرکتی که این شرکت حق تعیین بیش از نصف مدیران آنرا مستقیماً یا بطور غیر مستقیم داشته و بطور مستقیم و یا غیر مستقیم مالک مقداری از سهام آن باشد که با آن مقدار سهام بیش از پنجاه درصد حق رأی در مجمع عمومی آن برای شرکت تأمین شده باشد.

دونا حیه

یعنی زمینهایی که طبق ماده (۴) این قرارداد مشخص گردیده.

عملیات شرکت در ایران

یعنی تمام عملیات صنعتی و بازرگانی و فنی که شرکت منحصرآ برای اجرای این قرارداد انجام میدهد.

تاریخ تصویب

یعنی تاریخچه که این قرارداد بتصویب مجلس شورای ملی ایران و صحنه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی رسیده و شرکت اعلام شده است.

سال و ماه

یعنی دوره هائی از زمان که مطابق تقویم گره کورین سال و ماه گفته میشود.

فلورن

یعنی واحد پول هلاند.

ماده اول

الف - از تاریخ تصویب این قرارداد دولت حق انحصاری اکتشاف و بررسی و تجسس دونا حیه را برای مدت سه سال بشرکت واگذار میکند .

۱- کلیه مواد معدنی بدون استثنا در ناحیه يك

۳- کلیه مواد معدنی باستثناء نفت و اکسید آهن که بعنوان خاک سرخ مصرف میشود در ناحیه دو

ب- مواد مستخرجه از معادن روی زمين مانند سنگهای ساختمانی - آهنك - سنگ كچ - خاك رس - نمك طعام - رسوبات نمكي مانند نمك طعام زاج و براتها از این قرارداد مستثنی میباشد .

ماده دوم

الف - شرکت تعهد مینماید که از تاریخ تصویب این قرار داد منتهی در ظرف ششماه عملیات اکتشاف و بررسی را در هر دو ناحیه شروع نماید .

ب- شرکت تعهد مینماید در تمام مدت قرار داد استثنای مواردیکه در مسأله پنج پیش بینی شده بخرج خود بر سرهای لازم را جهت اکتشاف رشتههای معدنی دو ناحیه نامبرده در ماده يك بنماید و نقشه زمین شناسی این دو ناحیه را تهیه کند .

ماده سوم

الف - شرکت تعهد مینماید که در تمام مدت اکتشاف گزارشهای ششماه از بررسیها و اکتشافاتی که نموده و نتایج را که بدست آورده با تمام نقشه ها و هر گونه اطلاعات دیگری که دارا میباشد بدولت تسلیم کند .

ب- دولت حق دارد که در هر موقع و در هر مکان عملیات فنی شرکت را در ایران بازرسی نماید و برای این منظور کارشناسان متخصص تعیین خواهد کرد .

ج- شرکت متعهد است تمام اسناد فنی و علمی مربوطه را که دارا میباشد با اختیار کارشناسان متخصص دولت که برای این منظور تعیین میشوند بگذارند بعلایوه این کارشناسان متخصص حق دارند که از کلیه ادارات شرکت هر گونه اطلاعی را تحصیل نمایند .

ماده چهارم

ناحیه های نامبرده در ماده (۱) بطریق ذیل تجدید میشوند :

الف - ناحیه يك قطعه خاک چهار ضلعي است که زوایای آن به ترتیب زیر واقع شده :

اول - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و هشت درجه با نصف النهار چهل و هفت درجه و بیست دقیقه .

دوم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و هشت درجه با نصف النهار چهل و هشت درجه و سی و پنج دقیقه .

سوم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و سه درجه و سی دقیقه با نصف النهار پنجاه و سه درجه و پنج دقیقه .

چهارم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی و سه درجه و سی دقیقه با نصف النهار پنجاه درجه و بیست دقیقه .

تمام خطوط نصف النهار نسبت به کرویج حساب شده و سمت مشرق آن واقع گردیده است .

ب- ناحیه دو شامل خشکی و جزائر متعلق بایران است بطور مربع مستطیل که زوایای آن بترتیب زیر قرار گرفته :

اول - زاویه نقطه تلاقی مدار سی درجه و نصف النهار پنجاه و هشت درجه و بیست دقیقه .

دوم - زاویه نقطه تلاقی مدار بیست و شش درجه و نصف النهار پنجاه و هشت درجه و بیست دقیقه .

سوم - زاویه نقطه تلاقی مدار بیست و شش درجه و نصف النهار پنجاه و چهار درجه و بیست دقیقه .

چهارم - زاویه نقطه تلاقی مدار سی درجه و نصف النهار پنجاه و چهار درجه و بیست دقیقه .

تمام خطوط نصف النهار نسبت به کرویج حساب شده و سمت مشرق آن واقع گردیده است .

نقشه که طرفین امضاء نموده اند و پیوست قرار داد است حدود دو ناحیه نامبرده در بالا را نشان میدهد .

ماده پنجم

الف - حداقل هزینه که شرکت برای عملیات اکتشافی در ایران در مدت معین در مسأله (۱) ایقرار داد

بمصرف خواهد رسانید مبلغ پانصد هزار فلورن میباشد و شرح زیر تقسیم میشود .

۱ - در سال اول یکصد هزار فلورن .

۲ - در سال دوم دویست هزار فلورن .

۳ - در سال سوم دویست هزار فلورن .

وجوهی که بترتیب بالا برای اکتشاف اختصاص می یابند باید در موعدهای معین بانك ملی ایران سپرده شود .

برای سال اول در روز تصویب قرار داد .

برای سال دوم و سوم قبل از انقضاء سال اول و دوم .

شرکت حسابی در بانك ملی ایران باز خواهد کرد و برای هزینه عملیات اکتشافی از وجوه نامبرده پرداخت خواهد نمود . هر گاه هزینه شرکت در هر سال از حد اقل مبلغ معین برای آنسال کمتر باشد مبلغی که خرج نشده بدولت تعلق خواهد گرفت مگر در موارد فوری که مستثنی است .

هر گاه هزینه شرکت در هر سال از مبلغ حد اقل معین برای آنسال تجاوز نماید مبلغی که اضافه خرج شده بحساب سال بعد منظور خواهد شد باین ترتیب که هزینه که علاوه بر مبلغ حد اقل خرج شده از مبلغ معین برای سال بعد کسر خواهد گردید .

ب- شرکت حق خواهد داشت از تاریخ تصویب قرار داد در آخر هر سال باخطار کتبی یکماه قبل بدولت این قرار داد را ترك نماید .

ماده ششم

کلیه هزینه هایی که شرکت برای اکتشاف دو ناحیه خواهد نمود بین معادلی که شرکت کشف و امتیاز استخراج آنها را تحصیل نموده است به نسبت سطح حوزه های امتیاز معادن مزبور تقسیم میشود ولی حصه مربوط به هر حوزه امتیاز هیچوقت از اصل سرمایه که جهت استخراج در آن حوزه بکار میرود نباید زیاد تر بحساب آید .

ماده هفتم

هر گاه شرکت در دوره اکتشاف که در ماده (۱) این قرار داد معین شده معدنی کشف نماید که قابل استخراج تشخیص دهد باید فوراً مراتب را کتبا بصمیمه نقشه که حدود حوزه معدن را معین کند با اطلاع دولت برساند و رسید در یافت کند و تا مدت سه ماه از تاریخ این اطلاع حق انحصاری دارد که امتیاز استخراج آن معدن را درخواست نماید . در صورتیکه مهلت سه ماه منقضی شود و شرکت تقاضای امتیاز نماید دیگر هیچگونه حقی برای استخراج آن معدن نخواهد داشت و در هیچ مورد این مهلت سه ماه که برای درخواست امتیاز تعیین شده از انتهای مدتی که در ماده (۱) مقرر گردیده نباید تجاوز نماید .

ماده هشتم

الف - امتیاز استخراج هر معدنی را که شرکت طبق ماده (۷) درخواست کند با استثنای نفت طبق قرار داد نمونه که ضمیمه این قرار داد است در ظرف دو ماه از تاریخ دریافت درخواست شرکت بشرکت داده میشود . هر گاه مدت دو ماه منقضی شود و از طرف دولت جواب داده نشود این سکوت بمنزله قبول خواهد بود و شرکت حق خواهد داشت با استخراج معدنی که امتیاز آنرا درخواست کرده شروع و ادامه دهد و مطابق شرایط و مقررات قرار داد نمونه عمل نماید .

هر گاه جوابی که دولت میدهد منعی باشد این جواب باید مبتنی بر دلایلی بر وفق شرایط و مقررات این قرار داد و قرار داد نمونه استخراج باشد .

ب - امتیاز استخراج هر معدن نفت که شرکت در ناحیه (۱) کشف نماید ممکن است بتوافق طرفین بر طبق یک قرار داد مخصوص جدا گانه که بتصویب مجلس خواهد رسید بشرکت داده شود.

ج - هر گاه شرکت امتیاز استخراج معادنی را در دو ناحیه درخواست کند که قبلاً کشف شده این درخواست قبول خواهد شد مشروط بر اینکه شرکت هزینه را که دولت برای اکتشاف آن معادن به مصرف رسانده بپردازد.

د - هر گاه شرکت در دو ناحیه امتیاز بهره برداری معادنی را که از طرف دولت یا وسیله اشخاص استخراج شده باشند تقاضا کند امتیاز استخراج آن معادن طبق پیمان نمونه استخراج ممکن است داده شود مشروط بر اینکه شرکت رضایت استخراج کننده را تحصیل کند.

ه - از تاریخ تصویب این قرارداد متنها تا دو ماه فهرستی از معادن کشف شده یا معادنی که در حال استخراج میباشند با تعیین نام و محل شرکت داده میشود.

هر معدنی را که شرکت تجسس و مطالعه نماید و جزو فهرست منظور نباشد جزو معادن کشف شده از طرف شرکت محسوب خواهد گردید.

ماده نهم

امتیازهای مذکور در ماده (۷) ممکن است بر حسب پیشنهاد شرکت و تصویب دولت بهر شرکت هلاندی یا ایرانی غیر تابع این شرکت اعطاء و یا انتقال داده شود.

دولت در ظرف دو ماه پس از تاریخ دریافت پیشنهاد کتبی به شرکت جواب خواهد داد.

ماده دهم

الف - شرکت و کارمندان از حمایت قانونی دولت بهره مند خواهند بود.

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات کشور هر گونه تسهیلات ممکنه را برای عملیات شرکت در ایران مبدول خواهد داشت.

ماده یازدهم

الف - هر زمین بایر بی ارزشی متعلق بدولت که برای مقاصد عمومی مورد احتیاج نباشد در صورتیکه شرکت آن زمین را برای عملیات خود در ایران لازم داشته باشد تماماً در طول مدت این قرارداد بشرکت واگذار خواهد شد.

ب - شرکت میتواند زمینهای دایر متعلق بدولت و یا هر زمین متعلق باشخاص را که برای عملیات خود در ایران لازم بداند مورد استفاده قرار دهد لکن موظف است که رفع خسارت صاحبان اراضی را بطور عادلانه بنماید.

بها و با میزان اجاره آن زمینها از نرخ متعارف زمینهای که از همان نوع بوده و همان مصرف را داشته و در همان حوزه واقع شده باشد نباید تجاوز کند.

ماده دوازدهم

شرکت حق غیر انحصاری خواهد داشت که در کلیه زمینهای بایر متعلق بدولت واقع در دو ناحیه برای مصرف عملیات شرکت از هر نوع خاک و شن و سنگ آهک و گچ و مصالح ساختمانی دیگر تماماً استفاده نماید. مسلم است که اگر استفاده از مواد مذکور موجب ضرر اشخاص ثالثی باشد شرکت باید جبران خسارت صاحبان حقوق را بنماید.

ماده سیزدهم

الف - شرکت مجاز است که بدون تحصیل پروانه مخصوص آنچه را که منحصرأ برای مصرف اعضاء و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده حقوق گمرکی و سایر حقوق و عوارض معمول زمان ورود را بپردازد.

شرکت اقدام و مراقبت لازم خواهد نمود که کالاها را که وارد می نماید به اشخاص غیر مستخدم خودش فروخته نشود و واگذار نگردد.

ب - شرکت بدون تحصیل پروانه و بامعافیت از کلیه حقوق گمرکی و عوارض و هر نوع پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها حق خواهد داشت آنچه را که منحصرأ برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید.

ج - کارمندان خارجی شرکت بجز مزد و مزایای خود در ایران را که بعنوان دستمزد دریافت داشته و در ایران خرج نکرده اند با تصدیق شرکت از ایران صادر کنند.

د - عملیات شرکت از هر گونه مالیات مستقیم که در آئیه وضع شود معاف خواهد بود.

ماده چهاردهم

شرکت برای انجام عملیات اکتشافی خود کلیه رسایل معمول و مناسب را که مطابق با اصول علمی متداول باشد بکار خواهد برد.

ماده پانزدهم

طرفین قرار داد اعلام میدارند که اجرای این قرارداد منطبق بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفسیر معقول و مناسب این قرارداد خواهد بود.

شرکت تعهد مینماید که در هر وقت و هر موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و از هر عملی که اقدام آن و یا هر عملی که ترک آن موجب زیان دولت باشد احتراز نماید.

دولت این قرار داد را لغو نخواهد نمود و مقررات این قرار داد در آئیه بوسیله هیچ قانون عمومی یا خصوصی و یا هیچک از مقررات اداری و یا اقدامات مقامات اجرائیه قابل تغییر نخواهد بود.

ماده شانزدهم

هر تخلف و یا قصوری از طرف شرکت راجع با اجرای تعهدات و مقررات و شرایط این قرار داد که ناشی از قوه قهریه باشد بدولت حق نخواهد داد شرکت را تعقیب و آنرا متخلف از این قرارداد محسوب دارد.

اجرای هر يك از مقررات این قرارداد که در اثر قوه قهریه بتأخیر افتد موجب این نخواهد شد که مدتی مساوی مدت تأخیر بمدتی که برای اجرای تعهد شرکت طبق این قرارداد لازم است اضافه شود.

با وجود این بین طرفین مقرر است که تمدید مدت فقط در صورتی اعطاء خواهد شد که کلیه عملیات شرکت لا اقل ۶۰ روز در اثر قوه قهریه متوقف مانده باشد و در هیچ حالتی این تمدید از آخر سال (پنجم) پس از تصویب قرار داد تجاوز نخواهد نمود.

اختلافات حاصله بین دولت و شرکت نسبت بمورد قوه قهریه بطریق داوری مذکور در ماده (۱۷) فیصله خواهد یافت.

ماده هفدهم

الف - از هر قبیل اختلافات حاصل بین طرفین و مخصوصاً اختلافات ناشی از تعبیر مدلول این قرار داد و حقوق و مسئولیت های مقرر در آن و همچنین هر اختلاف نظر در مواردی که بموجب این قرارداد محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق داوری قطع و فصل خواهد شد.

ب - طرفی که تقاضای داوری میکند باید تقاضای خود را بطرف دیگر کتباً ابلاغ نماید. هر يك از طرفین يك داور معین نموده و دو داور قبل از شروع بدآوری يك داور سوم انتخاب خواهند کرد هر گاه دو داور نتوانند در ظرف دو ماه نسبت به تعیین داور سوم توافق نظر حاصل نمایند داور مزبور را به تقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان

داوری دائمی بین المللی تعیین خواهد نمود چنانچه رئیس دیوان داوران دائمی بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزء (ج) حائز شرایط لازم برای تعیین داور سوم نباشد داور سوم بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور تعیین خواهد شد .

ج - داور سوم باید غیر از ملیت ایرانی و باهلانندی باشد علاوه بر تباؤ نزدیک نیز نه با ایران نه با هلاند از حیث تعلق یکی از مستملکات یا ممالک تحت الحمایه و یا مستعمرات و ممالک تحت قیمومت و ممالکی که بوسیله یکی از دو کشور نامبرده در بالا اداره و یا اشغال شده و یا مثل اینکه در خدمت یکی از ممالک مزبور بوده یا میباشند نداشته باشد .

د - اگر یکی از دو طرف شصت روز بعد از وصول تقاضای داور از طرف مقابل داور خود را معین نکند و یا تعیین آنرا بطرف دیگر ابلاغ نماید طرف مزبور حق خواهد داشت که از رئیس دیوان داوران دائمی بین المللی یا از نایب رئیس آن در موردیکه مطابق قسمت اخیر جزء (ب) پیش بینی گردیده تقاضا نماید که يك داور مفرد ذی صلاحیت مطابق مقررات مذکور در فوق تعیین کند و در اینصورت اختلاف بوسیله داور مفرد قطع و فصل خواهد گردید .

ه - ضرر داور مطابق همان اصولی خواهد بود که در موقع داور در دیوان داوران دائمی بین المللی معمول و جاری است - وقت و محل داور را بر حسب مورد داور سوم یا داور مفرد مذکور در جزء (د) معین خواهد کرد .

و - رای داور مستند بر اصول قضائی مذکور در ماده (۳۸) اساسنامه دیوان داوران دائمی بین المللی بوده و قابل تجدید نظر نخواهد بود .

ز - هزینه داور بعهودیکه در رای داور معین میشود پرداخته خواهد شد .

ماده هیجدهم

منتهی در ظرف شصت روز بعد از تاریخ تصویب شرکت باید اقامتگاه خود را در تهران معلوم و شخصی که سمت نمایندگی از طرف شرکت را خواهد داشت معین نماید .

ماده نوزدهم

قرارداد نمونه برای استخراج که دارای يك مقدمه تعریف اصطلاحات و بیست و نه ماده و سه بسمه این قرارداد است جزء لاینفک این قرارداد میباشد .

ماده بیستم

این قرارداد پس از تصویب مجلس و توضیح آن از طرف اعضای حضرت همایون شاهنشاهی قابل اجراء میگردد .

قرارداد نمونه برای امتیاز استخراج معادن

مقدمه - تعریف اصطلاحات

بعضی اصطلاحات که در این قرارداد بکار برده میشود قطع نظر از هر معنی دیگری که ممکن است در حال یا در آتی در موارد دیگر داشته باشد در این قرارداد مطابق تعریفات زیر معنی خواهد شد :

دولت

یعنی دولت شاهنشاهی ایران .

شرکت

یعنی (اسم شرکت گیرنده امتیاز) و تمام شرکتهای تابعه آن .

شرکت تابعه

یعنی شرکتی که شرکت دارنده امتیاز حق تعیین بیش از نصف مدیران آن را مستقیماً یا بطور غیر مستقیم داشته و یا بطور مستقیم و یا غیر مستقیم مالک مقداری از سهام آن باشد که با آن مقدار سهم بیش از پنجاه درصد حق رای در مجمع عمومی آن برای شرکت تأمین شده باشد .

حوزه امتیاز

یعنی مساحت معینه در ماده (۲) این قرار داد .

عملیات شرکت در ایران

یعنی تمام عملیات صنعتی و بازرگانی و فنی که شرکت منحصرأ برای اجرای این امتیاز انجام میدهد .

تاریخ امضاء

یعنی تاریخی که این قرار داد بامضای دولت و شرکت رسیده است .

سال و ماه

یعنی دوره هائی از زمان که مطابق تقویم گره گوز بین سال و ماه گفته میشود .

قن

یعنی تن متری (یکهزار کیلو گرام) .

ماده یکم

دولت برای مدت شصت سال از تاریخ امضاء این قرار داد حق انحصاری استخراج مواد معدنی : (اسم مواد معدنی نوشته شود) واقع در حوزه تعیین شده در ماده (۲) را بشرکت و اگذار می نماید علاوه در تمام ایران حق غیر انحصاری حمل و فروش و بعمل آوردن مواد مستخرجه بهر طریق که صورت تجارتمی پیدا کند و انبار کردن آنها در ایران و صدور آنها را از ایران بشرکت اعطاء میکند .

ماده دوم

حدود حوزه امتیاز از اینقرار است : (مشخصات حدود در موقع امضای قرار داد نوشته شود) حدود مزبور در نقشه پیوست این قرار داد که بامضای دو طرف رسیده رسم گردیده است .

ماده سیم

شرکت متعهد است که منتهی تا ششماه پس از تاریخ امضاء عملیات استخراجی خود را شروع کند .

ماده چهارم

شرکت حق دارد عملیات استخراجی خود را بهر طریق و وسیله ای که مفید بداند انجام دهد ولی تعهد نمینماید که توسعه عملیات استخراج را بنا جدیدیت و حسن نیت بدون وقفه غیرموجه ادامه دهد بقسمی که استفاده تجارتمی از معادن ممکن گردد .

ماده پنجم

الف - هر گاه در حوزه امتیاز مواد معدنی دیگری پیدا شود شرکت بجز در مواردی که در بند (ب) این ماده پیش بینی شده است حق استخراج آنرا نداشته و نمیتواند اشخاص دیگر را از استخراج آن مواد مانع شود .

ب - هر گاه شرکت حین استخراج در حوزه امتیاز مواد معدنی پیدا کند که در این قرار داد تصریح نشده و استخراج آن مواد جداگانه ممکن نباشد و یا تولید اشکالاتی برای شرکت کند شرکت میتواند آن مواد را طبق شرایط مقرر در این قرار داد استخراج کند .

ماده ششم

۱ - شرکت از تمام در آمد سالانه خود پس از وضع مبالغ ذیل پنجاه درصد آنرا بعنوان حق الامتیاز سالانه بدولت میپردازد .

الف - هزینه حقیقی استخراج و هزینه های اکتشافی که در مدت استخراج بمصرف میرساند .

ب - ذخیره برای تعمیر و تجدید اموال شرکت که فقط بمنظور اجرای این امتیاز بکار افتاده است و میزان آن مطابق با اصول متداول در صنعت خواهد بود .

ج- ذخیره استهلاك سرمایه معادل يك سي ام سرمایه بکار افتاده تا زمانی که سرمایه مزبور کاملاً مستهلك شود .

د- ارزش يك صدم مواد مستخرجه که به مالکین اراضی معدن طبق ماده (۱۱) قانون معادن مورخ ۱۶ بهمن ۱۳۱۷ پرداخته میشود .

۲- سرمایه بکار افتاده عبارت است از سرمایه ای که واقعاً برای عملی کردن امتیاز بکار انداخته شده است به علاوه قسمتی از هزینه اکتشاف که طبق ماده (ششم) قرارداد اکتشاف باین امتیاز تعلق میگیرد - لکن بهر حال این قسمت از هزینه نباید زیاده تر از مبلغ سرمایه که واقعاً برای عملی کردن این امتیاز بکار افتاده است بحساب آید .
میزان قطعی سرمایه ای که از طرف شرکت بکار افتاده و در این ماده ذکر شده است طبق دفاتر شرکت در موقعی که بهره برداری منظم و تجارتي شروع شده باشد تعیین میگردد .

۳- وجوهی که طبق بند (۱) این ماده و ماده (۹) بدولت تعلق میگیرد در موقع تقسیم منافع بصاحبان سهام شرکت بدولت پرداخته خواهد شد .

۴- هرگاه وجوهی که بدولت تعلق میگیرد اتفاقاً در موقع مقرر در این قرارداد از طرف شرکت پرداخته نشود برای مدت تاخیر از قرار صدی پنج در سال فرع وجوه مزبور را شرکت خواهد پرداخت بهر حال این تاخیر نباید از شش ماه تجاوز کند .

ماده هفتم

دولت در هر موقع و در هر عمل حق خواهد داشت دفاتر محاسباتی شرکت را بازرسی کند .

ماده هشتم

هر موقع سهامی از طرف شرکت در معرض فروش عمومی گذاشته شود اتباع ایران تأمینان ۴ درصد از جمع کل مبلغ سهام حق تقدم در خرید خواهند داشت و بدین منظور دفاتر فروش سهام قبل از سایر تقاضا در تهران باز میشود و مدت آن فقط دو ماه است .

شرکت حق خواهد داشت پس از بسته شدن دفاتر فروش سهام در تهران سهام باقیمانده را که در ایران به فروش نرسیده به فروش دهد .

ماده نهم

شرکت در تمام مدت امتیاز برای عملیات خود در ایران از هر گونه مالیات و عوارضی به نفع دولت و شهرداریها که اکنون معمول است و یا در آینده وضع شود معاف بوده و در عوض هر سال مبلغی معادل ۴ درصد حق الامتیاز سالیانه دولت که طبق بند يك ماده (ششم) مقرر است بدولت میپردازد .

مسلم است مبلغی که طبق این ماده بدولت پرداخته میشود در جزء هزینه مذکور در بند يك (الف) از ماده (ششم) منظور نخواهد شد .

ماده دهم

الف- شرکت مجاز است که بدون تحصیل پروانه مخصوص آنچه را که منحصرراً برای مصرف اعضاء و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده و حقوق گمرکی و سایر حقوق و عوارض زمان ورود را بپردازد .

شرکت مراقبت و اقدام خواهد نمود که کالاها را که وارد مینماید بشخصی غیر از مستخدمین خودش فروخته نشود و یا واگذار نکند .

ب- شرکت بدون تحصیل پروانه مخصوص حق خواهد داشت که لوازم و مصالح و آلات پزشکی و جراحی و داروهای را که برای بیمارستان و مطبهای خود در ایران لازم دارد وارد نماید اشیاء واجناس نامبرده از پرداخت حقوق گمرکی سایر حقوق و عوارض معمول زمان ورود و هر گونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها معاف خواهد بود .

ج- شرکت حق خواهد داشت بدون تحصیل پروانه و با معافیت از تلبه حقوق گمرکی و عوارض و هر گونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها آنچه را که منحصرراً برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید .
د- صدور مواد معدنی از پرداخت حقوق گمرکی و عوارض و هر گونه پرداخت دیگری بدولت و شهرداریها معاف خواهد بود .

ماده یازدهم

الف- هر زمین بایر و بی بها متعلق بدولت که شرکت برای عملیات خود در ایران لازم بدانند از برای مقاصد عمومی مورد احتیاج دولت نباشد بمانا برای مدت امتیاز شرکت واگذار خواهد شد .
ضریق بدست آوردن زمینهای نامبرده بترتیب ذیل خواهد بود .

هر وقت زمینی مورد احتیاج شرکت واقع شود باید شرکت يك یا چند نقشه از آن زمین برداشته بارتنگ مشخص نموده بدولت تسلیم نماید در صورتیکه دولت اعتراض نداشته باشد در ظرف سه ماه از تاریخ وصول تقاضای شرکت موافقت خود را اظهار خواهد نمود .

ب- زمینهای قابل استفاده متعلق بدولت را که شرکت احتیاج پیدا میکند طبق بند مذکور در فوق از دولت تقاضا خواهد کرد و دولت در صورتیکه احتیاجی یا اعتراضی نداشته باشد در ظرف سه ماه موافقت خود را نسبت بتقاضای شرکت دائر بفروش آن زمینها اشعار خواهد داشت .

بهای این زمینها را شرکت تأدیه خواهد کرد و این بها باید عادلانه بوده و نباید از بهای متعارفی زمینهای همان نوع و همان مصرف و در همان حوزه تجاوز کند .

ج- در صورتیکه دولت در مقابل تقاضای پیش بینی شده در بندهای الف و ب این ماده جوابی ندهد پس از انقضای دو ماه از تاریخ رسیدن تقاضای مزبور شرکت تذکر نامهای بدولت خواهد فرستاد چنانچه بتذکر نام مزبور نیز در ظرف یکماه از تاریخ وصول جوابی داده نشود سکوت دولت بمنزله تصویب تلقی خواهد گردید .

د- زمینهایی که متعلق بدولت نبوده و برای شرکت لازم باشد شرکت بتوسط دولت موافقت صاحبان زمینهای مزبور را جلب و آن زمینها را تصرف خواهد نمود .

در صورت عدم موافقت در میزان بها دولت بصاحبان زمینهای مزبور اجازه نخواهد داد که بیش از نرخ متعارفی زمینهای نزدیک و مشابه آن مطالبه نمایند .

ه- بناهای تاریخی و محلهائی که جنبه تاریخی یا صنعتی دارند و همچنین توابع آنها بنا دوپست متر مسافت از مقررات فوق مستثنی هستند .

و- شرکت حق غیر انحصاری خواهد داشت که فقط در حوزه امتیاز از زمینهای غیر قابل استفاده متعلق بدولت برای مصرف عملیات خود از هر نوع خاک و شن و سنگ آهک و سنگ کچ و مصالح ساختمانی دیگر بمانا استفاده نماید .

مسلم است که اگر استفاده از مواد نامبرده موجب ضرر اشخاص ثالث باشد باید شرکت جبران خسارت صاحبان حقوق را بنماید .

همچنین مسلم است که خرید زمین بر طبق مفاد این ماده نباید بحقوق مالك خاص که در ماده (یازدهم) قانون معادن مورخ ۱۶ بهمن ۱۳۱۷ ذکر شده است لطمه وارد سازد .

ز- هر اختلاف بین شرکت و مالك بتوسط دولت حل خواهد شد .

ماده دوازدهم

شرکت راجع به عملیاتی که طبق این قرارداد در ایران مینماید جمیع وسایل معمول و مناسب را طبق قواعد علمی متداول برای تأمین صرفه جویی و استفاده کامل از عملیات خود و برای حفظ محازن معدنی و استفاده از امتیاز خود بکار خواهد برد .

ماده سیزدهم

شرکت مجبور نخواهد بود که ارزش حاصل از فروش صادراتش را بیول ایرانی تبدیل کند .
بکار مندان خارجی شرکت نیز اجازه داده میشود مازاد ارزی را که بعنوان دستمزد در بافت داشته و در ایران خرج نکرده اند با تصدیق شرکت از ایران صادر کنند .

ماده چهاردهم

الف - شرکت هر ششماه گزارشی راجع بکارهای خود در ایران بدولت در تهران خواهد داد . و نقشیاتی که وضعیت استخراج معادن را تعیین کند ضمیمه گزارش خواهد نمود .

ب - شرکت تعهد مینماید هر موقع که نماینده دولت تقاضا کند در مدت مناسبی بهرینه خود رو نوشتهای صحیح از تمام طرحها و نقشه ها و رسم ها و سایر مدارك و اسناد راجع بزمین پیمائی و زمین شناسی و حفاری مربوط به حوزه امتیاز را که دارا میباشد بدولت بدهد .

بعلاوه شرکت متعهد است در تمام مدت امتیاز کلیه اصلاحات مهم علمی و فنی را که در نتیجه عملیات خود در ایران بدست خواهد آورد بدولت تسلیم نماید .

تمام اسناد و مدارك مزبور را دولت بعنوان عرصانه تلقی خواهد نمود .

ماده پانزدهم

شرکت بهرینه خود سازمان بهداری و تأسیسات بهداشت و بازرسی و نگاهداری آنرا مطابق جدیدترین طریق بهداشت معمول در ایران در تمام اراضی و آبیه و مساکن کارمندان خود و همچنین نسبت بکارگرانی که در حوزه امتیاز کار میکنند عهده دار میباشد .

ماده شانزدهم

شرکت با اجازه قبلی دولت حق تأسیسات ذیل را خواهد داشت :

۱ - ساختمان راه آهن ، پل و جاده و هر گونه وسیله دیگر حمل و نقل همچنین سیم نقاله که برای حمل لوازم و حمل مواد مستخرجه از معدنهای خود لازم داشته باشد .

۲ - احداث تلفن - تلگراف یا تلگراف بی سیم .

هر گاه دولت بمنظور تأمین دفاع ملی یا در موقع پیش آمد های فوق العاده دیگری ضرورتاً از وسایل بازرسی و ارتباط شرکت استفاده کند خساراتی را که از این حیث متوجه شرکت میگردد بطور عادلانه جبران خواهد نمود .

ماده هفدهم

الف - دولت حق دارد هر طور صلاح بداند عملیات فنی شرکت را در ایران بازرسی نموده و برای این مقصود کار شناسان متخصص بکاربرد .

ب - شرکت تمام مدارك علمی و فنی موجود خود و همچنین وسایل و لوازم بازرسی را با اختیار کار شناسان متخصص دولت خواهد گذارد بعلاوه متخصصین نامبرده حق خواهند داشت در تمام ادارات شرکت و در هر نقطه ایران هر گونه اطلاعی را از شرکت بخواهند .

ماده هیجدهم

دولت حق تعیین بکفر نماینده را خواهد داشت این نماینده مأمور دولت شاهنشاهی نامیده میشود و حقوق ذیل را دارا خواهد بود .

۱ - تمام اطلاعاتی که در حدود حق صاحبان سهام شرکت است از شرکت تحصیل نماید .

۲ - در تمام جلسات هیئت مدیره و کمیته های آن و تمام جلسات مجمع عمومی حضور بهم رساند .

۳ - هر موقع که لازم بداند تقاضا نماید برای مذاکره در مسائلی که دولت باو رجوع کرده است جلسات مخصوص هیئت مدیره تشکیل گردد جلسات مزبور در مدت سی روز بعد از رسیدن تقاضای کتبی شرکت باید تشکیل شود .

مأمور دولت شاهنشاهی دارای همان حقوق و مزایای اعضا هیئت مدیره خواهد بود که از طرف شرکت داده میشود .

ماده نوزدهم

الف - شرکت و کارمندان از حمایت قانونی دولت بهره مند خواهند بود .

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات کشور هر گونه تسهیلات ممکن را برای عملیات شرکت متداول خواهد داشت .

ج - هر گاه دولت در حوزه امتیاز با اشخاص دیگر امتیازاتی برای بکار انداختن سایر معادن اعطاء کند آنها را وادار خواهد نمود که احتیاطهای لازم را بعمل آورند تا عملیات آنها به عملیات و تأسیسات شرکت خسارتی وارد نسازد .

د - شرکت مکلف است نقاطی را که برای ساختن خانه و سایر بناها خطرناک است تعیین کند تا دولت اهالی را مسبوق و از سکونت در آن نقاط منع نماید .

ماده بیستم

۱ - طرفین تصدیق دارند و قبول مینمایند که مبنای اجرای این قرار داد حفظ منافع طرفین و رعایت حد اکثر صرفه جویی و استفاده از تشکیلات و عملیات شرکت در ایران میباشد .

۲ - شرکت صنعتگران و کارمندان فنی و بازرگانی خود را تا اندازه ای که اشخاص با تجربه و صلاحیت دار در ایران یافت میشود از اتباع ایران انتخاب خواهد کرد کارمندان غیر فنی شرکت منحصر از اتباع ایران خواهند بود .

ماده بیست و یکم

طرفین قرارداد اعلام میدارند که اجرای این قرارداد مبنی بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفسیر معقول و مناسب این قرارداد میباشد .

شرکت صرفاً تعهد مینماید که در هر وقت و در هر موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و از هر عملی که اقدام آن و یا هر عملی که ترك آن موجب زیان دولت باشد احتراز نماید .

این امتیاز را دولت جز در موارد مقرر در مواد ۲۳ و ۲۵ لغو نخواهد کرد و مقررات آن در آئیه بوسیله هیچ قانون عمومی و خصوصی و هیچیک از مقررات اداری و یا اقدامات مقامات اجراییه قابل تغییر نخواهد بود .

ماده بیست و دوم

۱ - الف - در مدت ده سال آخر امتیاز با در فاصله ششماه پس از اختراع قبلی که راجع بفسخ امتیاز مطابق ماده ۲۴ داده میشود شرکت جز بشرکت های تابع خود حق فروش یا انتقال يك یا عده از اموال غیر منقول خود را که در ایران واقع است ندارد . در مدت های نامبرده نیز شرکت حق انتقال و خارج کردن هیچ قسمتی از اموال منقول خود را ندارد مگر اینکه اشیاء مزبور از چیز انتفاع افتاده باشد .

ب - در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از زمین هایی را که شرکت بجاناً از دولت تحصیل کرده است نمیتواند انتقال دهد و همچنین هیچ يك از اموال منقول خود را نمیتواند از ایران خارج کند باستثنای آن چیز هایی که

دیگر برای عملیات شرکت در ایران مورد احتیاج نباشد.

۲ - در خاتمه امتیاز خواه بواسطه انقضای عادی مدت یا بهر نحو دیگر که پیش آید تمام دارائی شرکت در ایران بطور سالم و قابل استفاده بدون هیچگونه هزینه و قیدی متعلق بدولت ایران میگردد.

۳ - جمله (تمام دارائی) شامل است تمام زمینها و بناها و کارخانه ها و ساختمانها و جاهها و اسکاها و راهها و پلها و قنیهای فاضل آب و وسایل توزیع آب و ماشینها و کارخانه ها و ابزار و لوازم از هر قبیل و تمام و سائط نقلیه و ارتباط که هوایما نیز جزو آن است و تمام اجناس انبار شده و هر چیز دیگری را که شرکت در ایران برای اجرای این امتیاز بنحوی از آن استفاده مینماید.

ماده بیست و سوم

هرگاه در جریان بهره برداری بدلیلی شرکت بدولت ثابت کند که ادامه استخراج معدن مقرون بصرفه نبوده و یا مقدور نیست ممکن است بهره برداری موقتاً تعطیل شود.

در صورتیکه مدت تعطیل بهره برداری از سه سال متوالی تجاوز نماید شرکت بایستی برای هر سال اضافی مبلغ سه در صد سرمایه بکار رفته را بدولت بپردازد چنانچه استخراج معدن بیش از پنج سال تعطیل شود دولت حق الغای امتیاز را خواهد داشت.

ماده بیست و چهارم

شرکت حق خواهد داشت این امتیاز را فسخ نماید بشرط آنکه شش ماه پیش بدولت اطلاع دهد.

ماده بیست و پنجم

هرگاه شرکت طبق مقررات ماده (سوم) عمل ننماید دولت حق خواهد داشت نظر خود را برای فسخ امتیاز بشرکت اخطار کند و در صورتیکه شرکت در ظرف ششماه پس از اخطار به مزبور جبران قصور و تخلف را ننماید این امتیاز ملغی خواهد بود.

ماده بیست و ششم

این امتیاز قبل از تاریخ انقضای مدت خاتمه نخواهد پذیرفت مگر در موارد ذیل:

۱ - مورد پیش بینی شده در ماده (۲۲)

۲ - مورد ترك قرارداد طبق ماده (۲۴)

۳ - مورد پیش بینی شده در ماده (۲۵)

۴ - موردیکه دیوان داورى در نتیجه تخلف شرکت در اجرای مقررات این قرارداد ابطال آنرا اعلام بدارد؛ تخلف بمعنی مذکور در فوق منحصر بموارد ذیل میباشد:

الف - هرگاه مبلغی که بر حسب رأی دیوان داورى باید بدولت پرداخته شود تا یکماه پس از تاریخ صدور رأی پرداخت نگردد.

ب - هرگاه بانحلال اختیاری و یا اجباری شرکت تصمیم گرفته شود.

ج - هرگاه ثابت شود شرکت برخلاف مصالح عالی کشور عمل کرده است.

در مورد سایر تخلفات که نسبت بمقررات این قرارداد از هر يك از طرفین ناشی شود دیوان داورى درجه مسئولیت و اثرات مترتبه بر آنرا تعیین خواهد نمود

انتقال این امتیاز مطلقاً مشروط بتصویب دولت است و شرکت مقصد است نگذارد اکثریت سهام آن بدست غیر هلالندی و یا غیر ایرانی بیفتد.

هیئت مدیره شرکت باید همیشه مرکب از هلالندی و یا ایرانی باشد.

ماده بیست و هفتم

الف - از هر قبیل اختلافات حاصل بین طرفین و خصوصاً اختلافات ناشی از تغییر مدلول این قرارداد و حقوق و تعهدات مترتبه در آن و همچنین هر اختلاف نظر در مواردیکه بموجب این قرارداد محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق داورى قطع و فصل خواهد شد.

ب - ظرفی که تقاضای داورى میکند باید تقاضای خود را بصرف دیگر کتباً ابلاغ نماید هر يك از طرفین يك داور معین نموده و دو داور قبل از شروع بداورى يك داور سیم انتخاب خواهند کرد. هرگاه این دو داور نتوانند در ظرف دو ماه نسبت بتعیین داور سیم توافق نظر حاصل نمایند داور مزبور را بتقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی تعیین خواهد نمود چنانچه رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزء (ج) حائز شرایط لازمه برای تعیین داور سوم نباشد داور سوم بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور معین خواهد شد.

ج - داور سیم باید غیر از ملیت ایرانی و یا هلالندی باشد و علاوه ارتباط نزدیک نیز نه با ایران و نه با از حیث تعلق بیکی از مستملکات و یا ممالک تحت الحمايه و یا مستعمرات و یا ممالک تحت قیمومت و ممالکی که بوسیله یکی از دو کشور نامبرده در بالا اداره و یا اشغال شده و یا مثل اینکه در خدمت یکی از ممالک مزبور بوده و یا میباشد نداشته باشد.

د - اگر یکی از دو طرف شخصت روز پس از وصول تقاضای داورى طرف مقابل داور خود را معین نکند و یا تعیین آنرا بطرف دیگر ابلاغ ننماید ظرف مزبور حق خواهد داشت که از رئیس دیوان داورى دائمی بین المللی یا از نایب رئیس در موردیکه مطابق قسمت اخیر جزء (ب) پیش بینی گردیده تقاضا نماید که يك داور مفرد صلاحیتدار مطابق مقررات نامبرده در بالا تعیین کند و در این صورت اختلاف بوسیله داور مفرد قطع و فصل خواهد گردید.

ه - طرف داورى مطابق اصولی خواهد بود که در موقع داورى در دیوان داورى دائمی بین المللی معمول و عری است.

وقت و محل داورى را بر حسب مورد داور سوم یا داور مفرد مذکور در جزء (د) معین خواهد کرد.

و - رأی داورى مستند بر اصول قضائی مذکور در ماده (۳۸) اساسنامه دیوان داورى دائمی بین المللی بوده و رأی داورى قابل تجدید نظر نخواهد بود.

ز - هزینه داورى بنحوی که در رأی داورى معین میشود پرداخت خواهد شد.

ماده بیست و هشتم

منتهی در ظرف شخصت روز بعد از تاریخ امضاء شرکت باید اقامتگاه خود را در تهران معلوم و شخصی که سمت نمایندگی شرکت را خواهد داشت معین نماید.

ماده بیست و نهم

این قرارداد پس از امضای دولت و شرکت قابل اجراء میگردد.

اجازه انعقاد قرارداد اکتشاف و استخراج دو ناحیه معینه که اولی مشتمل بر يك مقدمه برای تعریف اصطلاحات و بیست ماده و دومی مشتمل بر يك مقدمه برای تعریف اصطلاحات و بیست و نه ماده است با شرکت هلالندی آلکمن اکیپلوراتی ماچاپای بشرح بالا در جلسه ۲۶ فروردین ۱۳۱۸ داده شده است. رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری